

Møte onsdag den 21. november 2012 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 18)

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen vil framsette et representantforslag.

Per Arne Olsen (FrP) [10:00:27]: Jeg vil på vegne av Kari Kjønnaas Kjos, Tord Lien og meg selv få fremme et representantforslag om en legemiddelpolitikk for fremtiden.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:42]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jens Stoltenberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Siv Jensen.

Siv Jensen (FrP) [10:01:10]: I helgen kunne vi lese den meget sterke historien om sterkt brannskadde Even og hans familie.

Det er klart at vi i tillegg også så det urimelige utslaget av formueskatt som rammer denne familien, og jeg vil gjerne be statsministeren om å bekrefte det finansministeren har sagt, nemlig at man vil rydde opp i det.

Så vil jeg gjerne tillate meg å lese noe av det familien selv sa til VG i helgen:

«Mamma Karina er ufør, men har fulltidsjobb med å holde orden på papirmølla rundt sønnen.

Familien har mange ekstrautgifter, både til medisiner og reiser. De må hele tiden holde refusjonsfrister, for ikke å bli hengende etter økonomisk. Foreldrene må forholde seg til flere offentlige instanser, NAV, HELFO, Pasientreiser og Helse Nord.

Systemet er innfløkt, det er vanskelig å holde oversikten.

– Ofte får vi ikke svar på det vi spør om, men blir bare sendt videre i systemet. Du kan ringe en hel uke bare for å få tak i rett person. For å sette oss inn i regelverket, og for å få vite hva vi egentlig har krav på, må vi som regel lete på Internett selv.

Men nå har vi heldigvis fått innvilget hjelp også til den administrative delen, sier mamma.»

Det er klart at for denne familien, er det flott at de har

fått den hjelpen. Men det er ganske utrolig at det skal være nødvendig å få administrativ hjelp fra det offentlige for å kunne møte det offentliges byråkrati. Det er stadig flere eksempler i det offentlige rom som tyder på at du skal være svært ressurssterk og egentlig ganske frisk for å være syk i Norge. Og det er en lang rekke eksempler på det fra mediene. Det er oppslag om at vi har fått flere helsebyråkrater etter sykehusreformen, en doktorgradsstudent som sier at man må være frisk for å takle å bli syk i Helse-Norge, det er oppslag om brudd på ventelistene – ikke minst om Filip, som kjempet mot Nav i fem år før han fikk gjennomslag.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Synes han at dette er en riktig måte å behandle syke mennesker i Norge på?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:03:22]: Jeg tror det gjorde inntrykk på absolutt alle som leste den fortellingen i VG i helgen. Det er bra at det har fått så stor oppmerksomhet, for jeg tror oppmerksomhet om enkeltsaker er viktig både for å rydde opp i svakheter og mangler man finner ved norsk helsevesen, og faktisk også for de enkeltmenneskene som ser at de endelig blir sett.

Jeg kan bekrefte det finansministeren har sagt når det gjelder formueskatten. Det er åpenbart et urimelig utslag, og det er på tide at det ryddes opp.

Når det gjelder byråkrati, er jeg veldig opptatt av at offentlige tjenester – i helsevesen og andre steder – skal bli enklere tilgjengelig. Det er mange ting vi gjør for å bidra til det. Et viktig tiltak, som regjeringen er midt oppe i nå, er jo digitalisering. Det er simpelthen at det normale førstevalget når det gjelder skjemaer, når det gjelder papirer og når det gjelder søknader, skal være digitale løsninger. Det vil vesentlig redusere papirarbeid, det vil gjøre informasjon og skjemaer enklere tilgjengelig og redusere saksbehandlingstiden. Derfor har vi nå også satt i gang det mest omfattende program noensinne for forenkling av papirarbeid og byråkrati i offentlig sektor gjennom digitaliseringen av offentlig sektor. Nå får vi også på plass det som kalles e-ID, slik at man altså kan bruke dette enklere enn det vi gjør i dag.

Så avbyråkratisering, enklere løsninger er vi veldig for. Men i dette tilfellet tror jeg kanskje det viktigste spørsmålet er at vi i tillegg ønsker å bygge ut norsk helsevesen, slik at flere kan få god behandling. Der ser vi at utviklingen går i riktig retning. Flere får behandling, og kvaliteten ved behandlingen øker når vi sammenlikner kvaliteten på norske sykehus – og behandlingsresultater der – med andre sykehus. Vi er blant verdens beste, men vi er ikke fornøyd med det. Vi vil bli enda bedre, og derfor skal vi ytterligere styrke norsk helsevesen.

Siv Jensen (FrP) [10:05:23]: Even-saken er ett eksempel, men det er dessverre ikke et enestående eksempel. Jeg tror ikke vi må gå oss vill i påstanden om at det bare er enkeltsaker dette handler om. For det er veldig mange mennesker i Norge som opplever det samme når de blir syke, nemlig at de må bruke enormt mye ressurser på å finne frem til hvilke rettigheter de har, hvilke krav de har, og hvordan de skal finne frem til den informasjonen som gjel-

der akkurat dem. Det er en meget unødvendig belastning for mennesker som egentlig har mer enn nok bare med å bli friske. Da synes jeg kanskje at én ting er å digitalisere, en annen ting er å samordne informasjon. Bare innenfor helsesektoren er det et vell av helseportaler man skal søke i, for å få tilgang til relevant informasjon.

Så spørsmålet er om statsministeren synes at det vi nå ser, er et hjelpeapparat eller om det er – hva skal vi kalle det – et «kjepper i hjulene-apparat»?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:06:27]: Det er mellom 8 og 9 millioner behandlinger, utredninger, i spesialisthelsetjenesten hvert eneste år. Det er 1,8 millioner ulike nordmenn som får behandling ved norske sykehus og spesialisthelsetjenesten hvert eneste år – mer enn noen gang. Hovedbildet der er at mennesker får den behandlingen de har krav på, og at kvaliteten er god og økende. Men når det er så mange mennesker som får behandling, og så mange ulike behandlinger, er det dessverre fortsatt for mange eksempler på svikt og mangler. Det ønsker vi å gjøre noe med. Vi ønsker å gjøre det enklere. Det er bl.a. derfor vi nå innfører elektronisk kjernejournal, det er derfor vi har innført eResept, og det er derfor det også nå investeres betydelig i bedre kommunikasjon mellom sykehus, mellom helsetjenester og Samhandlingsreformen – nettopp for å gjøre hverdagen enklere og helse-tjenestene mer tilgjengelige.

I tillegg har vi varslet at vi skal gå igjennom hele lovverket rundt rettigheter i helsevesenet, for det er for komplisert.

Presidenten: Det er så langt bedt om tre tillegsspørsmål, og det blir gitt anledning til det – først fra representanten Per Arne Olsen.

Per Arne Olsen (FrP) [10:07:43]: Statsministeren har helt rett i at vi har et veldig bra helsevesen. Veldig, veldig mange får god hjelp i det norske helsevesenet, men vi ser også dessverre mange eksempler som det med Even – og mange andre. Vi får vitnesbyrd om det hver eneste dag, og det får sikkert også statsministeren.

Vi ser også at det er de ressurssterke som vinner igjen i et tøft system – det er de som kan lete etter andre behandlingssplasser i inn- og utland. Vi ser også at vi har en sterk økning av dem som tegner private helseforsikringer, og akkurat det er et uttrykk for at folk har manglende tillit til at de får den hjelpen i helsevesenet som de burde få.

Mitt spørsmål til statsministeren blir da om han vil bidra til at vi får et samfunn som setter pasienten høyere enn systemet, og om han vil bidra til at vi får styrket pasientrettighetene – kanskje først og fremst ved å gjøre helsevesenet så enkelt at man får den hjelpen man trenger, og ikke trenger hjelp til å få hjelp.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:08:45]: Når vi diskuterer helsepolitikk, tror jeg vi er nødt til å forsøke å være nyanserte alle sammen. Det er veldig viktig at vi ser alle de enkelttekstemplene på ting som ikke fungerer – mennesker som ikke får behandling, eller mennesker som må

jobbe altfor mye gjennom byråkratier og skjemaer, for å få behandling. Samtidig må vi ikke miste det store bildet, men gi anerkjennelse til alle de titusener som jobber i norsk helsevesen hver dag, og som gjør en formidabel jobb, og som sørger for at vi har – basert på internasjonale sammenlikninger – et av verdens beste helsevesen målt i f.eks. overlevelse, behandlingskvalitet, trygghet ved operasjoner. Da må vi se manglene, men også se at det store bildet er at norsk helsevesen og alle som jobber der – leger, sykepleiere, helsefagarbeidere – fortjener anerkjennelse.

Så er jeg opptatt av forenkling. Og det er nettopp derfor vi nå altså har lansert den nasjonale kjernejournalen, som kommer til å innebære betydelig forenkling. Det er derfor vi innførte refusjon digitalt – det gjorde vi for et par år siden – og mange andre forenklinger som gjør at det blir mindre byråkrati.

Presidenten: Bente Høie – til oppfølgingsspørsmål.

Bent Høie (H) [10:09:58]: Jeg synes at norske pasienter har gitt en god diagnose på norsk helsevesen – de er stort sett fornøyd i møtet med den enkelte som jobber i helsevesenet, men de er veldig misfornøyd med organiseringen. Dette prøvde man å gjøre noe med, og vi fikk en NOU som het Pasienten først! Det viktigste virkemiddelet der var å innføre ordningen med pasientansvarlig lege på alle sykehus, som alle pasienter med sammensatte behov skulle få.

Etter ti år viste det seg at ingen sykehus hadde gjennomført dette systematisk, og regjeringens svar på det var å endre ordningen til pasientkoordinator. Lege Per Fugelli er den som kanskje har satt de sterkeste ordene på dette, da han som kreftpasient opplevde å måtte forholde seg til 37 leger.

Hvor mange år skal det gå før kreftpasienter og andre pasienter i Norge faktisk opplever at sykehusene gjennomfører det Stortinget har vedtatt i lovs form for over ti år siden, nemlig at de skal ha én koordinator som tar ansvar for dem når de er på sykehus?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:11:04]: Jeg er enig i at vi fortsatt kan gjøre ting vesentlig enklere i norsk helsevesen. Når representanten nevner kreft, er det også et område der ting kan gjøres enklere – vi kan fjerne flaskehals. Men når det gjelder kreft, er bildet også at selv om vi har for mange enkelttekstempler på ting som er for komplisert, er hovedbildet at mens vi for få år siden var et gjennomsnittlig land når det gjaldt resultater, er vi nå absolutt i toppen. Vi er verdens beste når det gjelder overlevelse etter flere krefttyper, eller helt i toppen. Det er ikke mange år siden det var slik at flertallet av dem som fikk en kreftdiagnose, døde. Nå er det slik at to av tre som får en kreftdiagnose, overlever. Bare i løpet av de siste årene har vi sett økte overlevelseshastigheter, f.eks. for brystkreft og tarmkreft, der vi nå er opp mot 90 pst. overlevelseshastighet. Det er viktige resultater av en fantastisk innsats, først og fremst av dem som jobber i helsevesenet.

Og så sier jeg: Jeg ser at det er mangler, jeg ser at det ikke er godt nok å være helt i topp i verden, men vi skal bli

enda bedre, og det er også derfor vi har bedt sykehusene om enklere, bedre og raskere rutiner.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til siste oppfølgingsspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:12:23]: Det kan jo være greit å minne om at det vi ofte snakker om, er når mennesker møter systemet – om systemet er til for menneskene eller for seg selv. Det er i hvert fall for Kristelig Folkeparti det viktigste spørsmålet her.

Tilbake til dette med byråkrati: Der har regjeringen fått en av sine egne toppbyråkraters beskrivelse av hvordan det fungerer i dag. En av toppene i Kulturdepartementet sier at vi nå har fått et økt fokus på organisasjon og administrasjon, mens vi har fått et redusert fokus på handling – handling som skal komme enkeltmenneskene til gode.

Mitt spørsmål er derfor: Har statsministeren lest denne kronikken? Har kronikken gjort inntrykk på ham? Og hvis den har gjort det: Hva er regjeringens svar for å få mer fokus på handling til beste for det enkelte mennesket?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:13:27]: Jeg har lest kronikken, og jeg mener den bare bekrefter at vi alltid må være utålmodige for å forenkle, for å forbedre en stor offentlig sektor. Ikke minst vi som er for en sterk offentlig sektor med gode velferdstjenester til alle, må være de første til å være kritiske til måten offentlig sektor fungerer på. Derfor gjennomfører vi også store endringer, store reformer.

For det andre vil jeg si at mennesket selvsagt er viktigere enn systemet. Det er enkeltmennesker det handler om, det er enkeltmennesker som skal få gode tilbud – og enkeltmennesker har ulike behov. Hvis systemet ikke tjener mennesket på en god måte, er det noe galt med systemet – ikke noe galt med menneskene. Men som jeg prøver å få fram, er det slik at heldigvis er de enkeltteksemplene på at ting ikke fungerer, ikke det typiske for norsk helsevesen – det typiske er at det fungerer bra. Det er ikke noen trøst for dem som opplever at det ikke fungerer, men det er en inspirasjon til å gjøre noe med manglene som fortsatt er der i norsk helsevesen. Kvalitet – vi har innført åpenhet om mangler og feil, mer systematisk måling av feil er viktig for å rette opp feil.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:14:53]: Etter syv år med rød-grønt styre avviklet kunnskapsministeren på mandag et krisemøte med landets lærerutdanningsinstitusjoner. Bakgrunnen var den svært høye strykprosenten i matematikk-eksamen på enkelte lærerutdanninger denne våren. Rundt 50 pst. stryk gir faktisk grunnlag for å si at det er matematikkrisen i Norge. Men det er en varslet krise, trenden har vært der lenge. Norsk matematikkråd har en såkalt for-kunnskapstest som de har holdt på med i en årrekke. Den viser at andelen studenter som besvarer – og skjønner – den enkle prosentregningsoppgaven, har falt fra 84 pst. i 1984 til 40 pst. i 2011.

Dette gir stor grunn for uro, for det er slik at matematikk er grunnleggende viktig. Det er viktig for ingeniørene som skal beregne en bro og sikre at veibyggingen blir god, det er utrolig viktig for sykepleieren som skal dosere ut medisin – vi ser også høye stryktall på medikamentberegning – og det er utrolig viktig for lærere som skal sørge for at kunnskapen går videre.

I fjor kom det også en offentliggjøring av en undersøkelse hvor vi scoret lavt på nyutdannede læreres matematikkunnskaper, og sammenhengen ble helt klar: Det vi allere-de så i grunnskolen, så vi på lærerutdanningen – vi gjør det dårligere i matematikk. Vi har fått en kjede som er negativt nedovergående på dette feltet.

Høyre har foreslått en rekke tiltak: flere undervisningstimer i matematikk, etter- og videreutdanning av lærere, skjerpede opptak til lærerutdanningen, sterkere kompetansekrav til lærere. Alt dette har Arbeiderpartiet og regjeringen stemt ned. Mitt spørsmål til statsministeren er da: Hva har han tenkt å gjøre for å bryte den onde kjeden og løfte matematikkunnskapene i Norge?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:17:01]: Jeg mener at matematikk er et veldig viktig fag, og det er et fag vi trenger på veldig mange samfunnsområder – det er et språk som gjør at en del kompliserte problemstillinger er mulig å framstille på en enkel måte. Jeg tror at et av problemene med matematikk er at noen simpelthen tror at enten er du ekspert på matematikk, eller så kan du ingen ting. Terskelen inn i matematikkens verden framstår som altfor høy for mange. Derfor tror jeg det å gjøre matematikk mindre mystisk og mer tilgjengelig helt fra grunnskolen er et veldig viktig bidrag til å heve den alminnelige matematikkforståelsen i Norge. Det er et fag som er svært viktig på veldig mange samfunnsområder.

Derfor er jeg også urolig for at strykprosenten er altfor høy når det gjelder lærerstudenter. Derfor har regjeringen iverksatt en del akutttiltak, bl.a. egne kartleggingsprøver, for å avdekke nivået på kunnskapen i matematikk blant studenter som starter på høyere utdanning, egne intensivkurs som kan løfte studentene opp på tilfredsstillende nivå i matematikk og eget kompetanseutviklingsprosjekt som er tilpasset lærerutdanningen. Det er også andre mer kortsiktige tiltak som nå iverksettes.

Det mer fundamentale vi gjør, og som vil ha stor betydning over tid, er at vi har lagt om lærerutdanningen, og at vi har innført kompetansekrav til lærerne når de skal undervise i skolen i bestemte fag. Det mener jeg også styrker betydningen av matematikk, og vi ser at søkningen til lærerutdanningen øker. 50 pst. økning i antall søkere til lærerutdanningen gjør det også lettere å stille høyere kompetansekrav til dem som skal ta lærerutdanning.

Så vi er opptatt av at matematikk er viktig og bekymret for at kvaliteten på mye matematikkunnskap er for lav. Vi er urolige og bekymret for det, samtidig gleder vi oss over at vi ser framgang i norsk skole.

Erna Solberg (H) [10:19:07]: Vi mangler i år ca. 16 000 høyt utdannede IKT-ingeniører i Norge. Vi ser at vi må importere mye kunnskap fordi for få norske ungdom-

mer over tid har lært seg og kan nok matematikk til at de velger, og klarer å gjennomføre, den typen utdanning. Det er en krise. Regjeringen har gjort noen tiltak, men det er lite som tyder på at vi i løpet av de neste 10–15 årene klarer å bryte den negative sirkelen vi er inne i når det gjelder matematikk, med de tiltakene som er laget, bl.a. fordi man ikke er villig til å si klart og tydelig at vi også skal stille kompetansekrav til dem som allerede er lærere. De som er i skolen i dag, må faktisk løfte sin matematikkunnskap. Det har vi foreslått, det har regjeringen gått imot. Hadde vi gjort det, og gjort det vi gjør med løftet for etter- og videreutdanning, kunne vi brutt denne kjeden mye raskere. For det er sånn at hvis du har svettetokter over brøk – som statsministeren selv har innrømmet at han hadde på et tidspunkt – og står som lærer i en 5.-klasse, så har du faktisk et problem. Dette skal altså fortsette med regjeringens tempo.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:20:16]: Jeg tror jeg sa at jeg ble svett i hendene når jeg så en brøk, og det er helt riktig. Jeg blir ikke like svett nå, tvert imot har jeg glede av å se på brøker – og prosenttall og sånn. Det gir meg en egen stimulans i livet. (Munterhet i salen.) Det var det ene.

Det andre er at det er riktig at det er mangel på ingeniører i Norge. Det skyldes en negativ ting og en positiv ting. Det negative er at vi utdanner for få ingeniører. Vi har økt utdanningen av antallet ingeniører. Det er flere som utdannes nå enn før, men det er ikke nok. Den andre grunnen er at det går veldig godt med norsk økonomi. Det er veldig stor etterspørsel etter fagkompetanse, så også her er det vel slik at verden er litt nyansert. Vi er opptatt av å fortsette å utdanne flere ingeniører, men vi er også opptatt av å ha høy fart i norsk økonomi, slik at det er god etterspørsel, også etter den yrkesgruppen.

Det var denne regjeringen som innførte kompetansekrav for lærere, og vi har styrket etter- og videreutdanningen betydelig, bl.a. for å øke mattekunnskapene hos lærere.

Presidenten: Det blir gitt anledning til fire oppfølgingsspørsmål – først fra Elisabeth Aspaker.

Elisabeth Aspaker (H) [10:21:30]: Statsministeren skryter av at man har lagt om lærerutdanningen, men det er jo den nye lærerutdanningen som nå produserer studenter med 50 pst. stryk.

Statsministeren var opptatt av å gjøre matematikk mindre mystisk fra grunnskolen av. Vi har nå rapporter som viser at det i matematikk er en tydelig sammenheng mellom resultater fra nasjonale prøver og standpunkt-karakterer. Nær 80 pst. av elevene som nådde det laveste mestringsnivået i matematikk ved nasjonal prøve i 8. trinn, gikk ut av grunnskolen med standpunkt-karakteren 1 eller 2 i matematikk.

Regjeringens tiltak for å hjelpe de svakeste elevene var at Ny GIV settes inn etter jul i 10. klasse. Det mener Høyre er altfor sent.

Spørsmålet mitt til statsministeren er: Ser regjeringen alvorlig i situasjonen for de svakeste elevene, og vil regje-

ringen nå endre sin Ny GIV-strategi og sette inn tiltak fra 8. klasse, når vi allerede der vet hvilke elever som virkelig trenger hjelp?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:22:31]: Vi ser alvorlig. Det er derfor vi har iverksatt en rekke kortsiktige tiltak. Jeg nevnte flere av dem, bl.a. egne kartleggingsprøver, egne intensivkurs og egne kompetanseutviklingsprosjekter for lærerstudenter, og vi har også iverksatt mer langsiktige ting, som styrking av etter- og videreutdanning av lærere og kompetansekrav til lærere. Men jeg er nå som helst villig til å drøfte andre tiltak. Jeg har veldig senkede skuldre når det gjelder å finne andre og enda bedre forslag som kan styrke matematikkunnskapene i norsk skole, blant både elever og lærere. Jeg mener det er ett tiltak som det er viktig at kommunene tar i bruk – nemlig at man på grunnskolenivå kan ta fag på videregående skoles nivå. Det ser vi at flere kommuner nå legger til rette for. Det hever matematikkunnskapen hos elevene, og det å la elever i grunnskolen ta fag på videregående skole-nivå – ikke minst i matematikk – er noe jeg vil oppfordre flere kommuner til å gjøre.

Presidenten: Tord Lien – til oppfølgingsspørsmål.

Tord Lien (FrP) [10:23:43]: Det statsministeren og representanten Solberg har diskutert, er et symptom på en mye større utfordring, nemlig at matematikk, naturfag og teknologifag har vært nedprioritert gjennom mange år, både i samfunnsdebatten og også av flertallet i denne sal. Fremskrittspartiet er bekymret for dette. Det er et stort og skummelt paradoks med tanke på hvor viktige disse fagene er for velferd og verdiskaping i Norge.

Når statsministeren sier at han synes det er morsomt med prosentregning og brøk, så har jeg tatt med et mattematikkspørsmål i dag: Da statsministeren kom til makten i 2005, manglet Norge 6 000 ingeniører. Etter sju år med makten mangler Norge 15 000 ingeniører. Hvis denne trenden fortsetter, hvor mange ingeniører vil Norge mangle i 2017? (Munterhet i salen.)

Statsminister Jens Stoltenberg [10:24:37]: Enda flere enn i dag.

Men jeg tror at vi må ta inn over oss følgende: Vi utdanner flere ingeniører. Det er bra. Vi får flere søkere til lærerutdanningen. Det er bra. Men, som jeg var inne på i stad, er det to grunner til at vi har mangel på ingeniører. Den ene er at selv om vi utdanner flere ingeniører, er det sånn at vi har så god vekst i norsk økonomi – vi har så høye investeringer, vi har så høy sysselsettingsvekst – at behovet er enda større. Da må vi gjøre to ting. Vi må fortsette å utdanne enda flere ingeniører. Vi legger til rette for det. Vi øker antallet studieplasser, bl.a. innenfor ingeniørutdanningen, i budsjettene våre. Det har vi også gjort i dette budsjettet. Det andre vi gjør, er å legge til rette for å være en del av et åpent europeisk arbeidsmarked. Det illustrerer bare hvor viktig det er at Norge ikke isolerer seg fra verden rundt, men at vi åpner for at vi får kompetanse også fra andre land. Så vi takker de ingeniørene fra andre land

som kommer til Norge og hjelper til med å bygge norske veier.

Presidenten: Dagrun Eriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:25:56]: Det er ingen tvil om at det er lærerne som er nøkkelen til å få opp mattekunnskapene i landet vårt. Min teori er at vi nå har nådd en spiral. Vi har hatt et lavt nivå i matte i lærerutdanningen. Det resulterer i at vi får dårlige elever, som nå er lærerstudenter, og som stryker i matte. Det betyr at den viktigste innsatsfaktoren nå ikke er de hurtigtiltakene man kan gjøre i lærerutdanningen – det er langsiktige tiltak. De kortsiktige tiltakene er å få de lærerne som i dag er ute i skolen, til å bli gode og trygge i mattekunnskap. Statsministeren sa i et tidligere svar at vi hadde hatt en betydelig satsing på etter- og videreutdanning. Da kan jeg hilse fra Utdanningsforbundet i Vest-Agder og si at de opplever ikke det. Selv om det er gjort noen endringer i den ordningen, er det fortsatt et mye større behov – og en lyst – hos lærere til å ta etter- og videreutdanning enn det man klarer å få til.

Vil regjeringen nå få en plikt, og en rett, til etter- og videreutdanning, som gjør at vi får fart på dette, og at det blir en betydelig satsing?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:27:03]: Jeg tror det er slik på dette området, som på veldig mange andre områder der jeg får spørsmål, og svarer, og det er at det er gjort veldig mye. Vi er i gang, og vi trapper opp. Samtidig er vi ikke i mål. Det kan fortsatt gjøres mer. Det er også tilfellet her. Det har vært en betydelig opptrapping av etter- og videreutdanning av lærere. Jeg er åpen for å vurdere andre og enda flere tiltak, for målet er vi enige om – nemlig å styrke kompetansen hos de lærerne som allerede er i skolen.

Jeg mener det er viktig at vi også gjør de langsiktige tingene, som å stille kompetansekrav til nyutdannede lærere, og jeg mener det er viktig at vi tenker på matematikk i grunnskolen. Jeg har vært inne på flere tiltak der, bl.a. det å legge til rette for at enda flere elever i grunnskolen skal kunne ta fag på videregående skoles nivå.

Det jeg tror er viktig, er at vi hever statusen til matematikk og realfag. Da handler det både om det vi faktisk gjør, og også ganske mye om hva vi sier – at vi snakker pent om faget og forteller om viktigheten av det for å øke statusen til faget.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:28:16]: Vi er veldig enige om tilstanden til mattefaget i norsk skole. Vi er nok veldig uenige om hvorvidt det har skjedd en stor opptrapping av etter- og videreutdanning. Det er på helt det samme nivået som det var under forrige regjering, og det ble startet under forrige regjering. Vi er veldig enig i retorikken – at det er viktig at lærerne våre kan faget de formidler. Men når Jens Stoltenberg lover å gjøre noe for matte i neste perio-

de, så lover han flere mattetimer til en pris av 1,2 mrd. kr. Jeg mener at han heller burde ha lovet å bruke dem på å få bedre og flere lærere inn i de timene vi allerede har.

Så hvorfor er det sånn at statsministeren skjønner problemstillinga, han skjønner hva som trengs, men han forskriver feil resept? Vi trenger ikke flere timer, vi trenger mye bedre innhold i de timene vi har. Vi trenger flere lærere, og vi trenger gode lærere som kan formidle gleden over matematikk og hvor fantastisk det faget er – ikke flere timer med lærere vi ikke har.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:29:20]: Jeg mener at vi ikke skal sette opp noen motsetning mellom flere timer undervisning i matematikk i norsk skole, og det å få bedre lærere i matematikk i norsk skole. Jeg mener at vi trenger begge deler. Det er riktig at regjeringen har økt antallet timer med matematikkundervisning. Det mener jeg er et uttrykk for at vi ønsker å satse på matematikk. Det er et langsiktig tiltak, men det er et viktig tiltak. I tillegg har vi gjort mye for å legge til rette for bedre lærere. Vi ser at flere søker. Da er det også lettere å stille høyere krav, og vi har innført kompetansekrav – også i matematikk – til nyutdannede lærere som skal begynne i skolen.

Vi har heldigvis sett på de internasjonale PISA-undersøkelsene at etter at Norge falt en del år, har vi nå igjen hatt noe økning. Vi er på rett vei også der. Så får vi håpe og tro at den positive utviklingen kan fortsette, for over tid vil det også gjøre noe med lærernes matematikkunnskaper når nye generasjoner kommer ut i skolen.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:30:34]: Statsministeren og eg har hatt ei litt motsett utvikling. Det var først etter at eg blei partileiar at eg blei sveitt i nevene av å sjå brøk og prosenttal.

Eg har eit viktig spørsmål til statsministeren. Me ønskjer å ta vare på likeverd og menneskeverd. Det har vore brei politisk einigheit om å verne om nettopp likeverdet for å unngå at menneske blir handelsvare. Regjeringa har vore tydeleg. Regjeringa har rådd norske statsborgarar frå å nytte surrogati i utlandet, og statsrådar frå denne regjeringa har òg stilt spørsmål ved om ikkje surrogati er ei form for menneskehandel.

Men einigheita gjeld ikkje berre surrogati. Bioteknologilova i dag har vern om mange typar av assistert befruktning, mot kloning, mot val av eigenskapar ved barn, mot kjønntesting av foster, mot ulike genetiske undersøkingar og genterapi.

Likevel har eg behov for å stille spørsmålet: Kva er no regjeringa sitt syn? Helsedepartementet har sendt ut på høyring eit forslag om at bioteknologilovas straffansvar ikkje skal gjelde for privatpersonar. Det vil seie at surrogati, val av eigenskapar ved barn og kjønntesting blir lovleg for privatpersonar. I høyringsforslaget er det ikkje eit einaste ord som viser at regjeringa har nokon innvendingar mot surrogati, kjønntesting eller val av eigenskapar ved barn. På ein stor og vaksande global marknad sel fat-

tige kvinner tilgang til sin egen kropp. Kjøparane er rike menneske frå vår del av verda.

Spørsmålet mitt til statsministeren er veldig enkelt: Er regjeringa imot surrogati eller ikkje?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:32:38]: Det er riktig at regjeringa er i ferd med å gjennomgå og evaluere bioteknologiloven. Det er også riktig at det arbeides med spørsmålet om surrogati og håndtering av det. Når det gjelder det spørsmålet, er det slik at jeg av forsiktighetsgrunner har erklært meg inhabil, simpelthen fordi et av de temaene som har vært mest fremme, gjelder en sak som handler om en person som jeg kjenner godt. Derfor er det et spørsmål som jeg ikke deltar i drøftingen av, verken i regjering eller i storting.

Så det jeg kan si noe generelt om, er arbeidet med bioteknologiloven i sin alminnelighet, men surrogati ville det være galt at jeg sa noe om.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:33:24]: Eg stiller ikkje spørsmål ved om surrogati skal vere lovleg i Noreg, eller om det skal vere lovleg for norske statsborgarar å gjere det i utlandet. Eg stiller spørsmål ved surrogati i seg sjølv. Der forstår eg statsministeren, og han har opptredd veldig ryddig i denne typen saker.

Men dette er spørsmålet: Kva meiner me om surrogati? Det må statsministeren ha ei meining om. Dette har vore eit område der regjeringa har vore veldig tydeleg, dei har vore imot surrogati. Det som no er spesielt, er at regjeringa har kome med eit høyringsnotat der ein seier at privatpersonar i Noreg kan gjere dette lovleg i utlandet. Men kva er haldninga til surrogati? Er det noko som regjeringa ønskjer å kjempe imot? Ønskjer regjeringa at det skal bli fleire og fleire som får utført nettopp surrogati i utlandet? Eit så viktig verdispørsmål må jo regjeringa ha teke eit standpunkt til.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:34:32]: Jeg mener at slik spørsmålet formuleres, illustrerer det bare at det er noen vanskelige balansegranger her. Representanten spør hva jeg mener om surrogati, men i neste setning spør han hva jeg mener om surrogati i utlandet. Det er jo nettopp det spørsmålet om man kan gjøre ting i utlandet som er ulovlig i Norge, og hvordan det skal håndteres i Norge, jeg er inhabil i forhold til – eller i hvert fall har vurdert at jeg av forsiktighetsgrunner ikke skal gå inn i behandlingen av. Jeg tror nesten det er umulig å ha en diskusjon om surrogati, som er forbudt i Norge, men der hovedtemaet eller i hvert fall de mest sentrale temaene har vært hvordan vi håndterer det at man gjør ting i utlandet som vi har valgt å forby i Norge.

Presidenten: Øyvind Håbrekke – til oppfølgingsspørsmål.

Øyvind Håbrekke (KrF) [10:35:32]: Vi har forventninger om at statsministeren har klare syn på de viktigste verdispørsmålene om menneskesyn som er aktuelle i vår tid. Det er ikke spørsmål man er eller kan være inha-

bil i forhold til. Kristelig Folkeparti har vært vant til å se på venstresiden som nær alliert i kampen mot utnyttelse av kvinner og i kampen for likestilling både nasjonalt og globalt.

Derfor må vi stille spørsmålet enda en gang: Er regjeringen for surrogati, eller er regjeringen imot surrogati?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:36:18]: Jeg mener det er et dilemma at jeg blir utfordret på ting der jeg i hvert fall veldig lett vil formulere meg slik at det oppfattes som at jeg tar stilling til det spørsmålet som forrige representant spurte om, nemlig hva jeg mener om at man kan få utført surrogati i et annet land, og som er det spørsmålet jeg må være varsom med å uttale meg om når det er forbudt i Norge. Regjeringen mener selvsagt at etter norsk lov, som vi har praktisert og stilt oss bak, er dette forbudt i Norge.

Men det er ikke det som er det politiske temaet i debatten nå. Det som er det politiske temaet i debatten nå, er et spørsmål jeg har sagt at jeg er inhabil i forhold til, nemlig: Hva mener vi om at noen gjør ting i andre land som er forbudt i Norge? Da er jeg midt oppe i det spørsmålet som jeg ved flere anledninger har sagt at jeg kan ha en personlig og privat mening om, men jeg tror spesielt på Stortingets talerstol, som statsminister, skal jeg ikke begynne å mene noe om det som kan tolkes som at jeg mener noe om noe som jeg er inhabil i forhold til.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:37:36]: Jeg er sikker på at statsministeren kanskje kjenner noen fattige også, men jeg tror ikke han er inhabil når det gjelder å diskutere fattigdom. Da han tiltrådte, skulle han utrydde fattigdommen, avskaffe fattigdom. Etter sju år ved makta er dette det målet som regjeringa er lengst unna. Vi vet at 75 000 barn under 18 år i Norge lever i familier med vedvarende lav inntekt.

Jeg synes egentlig det var pinlig da finanskomiteen i går avga sin innstilling, der vi bruker 1 065 mrd. kr i 2013, og vi klarer ikke å kjempe mot fattigdom ved å bruke de midlene. Kristin Halvorsen sa en gang så klokt at dette handler om politisk vilje. Jeg gikk gjennom presseheftet til regjeringa, altså skryteboka, der man framstiller budsjettet for 2013 på alle de beste måtene man sjøl vil, og der finnes ordet fattigdom null ganger.

Venstre har foreslått en forpliktende opptrappingsplan f.eks. innenfor sosialhjelp og en rekke andre tiltak. Det mest konkrete som regjeringa står for i dette budsjettet, er at de stemmer mot alle forslagene som Venstre foreslår.

Så mitt spørsmål til statsministeren er: Er statsministeren fornøyd med regjeringas innsats med å avskaffe fattigdommen etter å ha sittet med flertallsmakt i sju år?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:39:16]: Svaret på det spørsmålet er nei. Jeg pleier å bruke et gammelt svensk budskap: Vi er stolte, men ikke fornøyde. Det er veldig få samfunnsområder der jeg sier at jeg er fornøyd, men det er ganske mange samfunnsområder der jeg sier at vi er stolte av innsatsen og har gjort betydelig arbeid. Men den dagen

man sier seg fornøyd, tror jeg man lett kan oppfatte at man kan lene seg tilbake og si at man er tilfreds. Det er vi ikke.

Fattigdom er et alvorlig sosialt problem – det at mennesker lever med lave inntekter over lang tid. Det er få ting som gjør meg mer urolig og mer bekymret. Vi vet også at lav inntekt og sosiale problemer lett går i arv. Derfor har vi gjort mye for å redusere sosial ulikhet, for å løfte dem som har det vanskeligst. Det er mange årsaker til at folk lever med lave inntekter over lang tid. Derfor vil vi gjøre mange forskjellige ting. Den viktigste årsaken til at folk har lave inntekter, er at de ikke har jobb. Derfor er det viktigste tiltaket for å bekjempe sosial ulikhet å gi flere mennesker arbeid. Vi har lyktes med å holde Europas laveste ledighet, og vi har hatt rekordvekst i antall mennesker som får jobb i Norge. Det er et viktig fattigdomstiltak.

En annen viktig grunn til at mennesker lever i fattigdom, er mangelfull integrering. Innvandrere utgjør en stadig større del av dem som har lav inntekt. Integrering, gratis kjernetid, leksehjelp, arbeidsmarkedstiltak, norskopplæring – alt det er fattigdomstiltak, og bidrar til at vi lykkes bedre med integreringen i Norge enn i mange andre land.

Rus og psykiatri er viktige årsaker til at folk har lav inntekt. Aldri før har flere mennesker fått rusbehandling i spesialisthelsetjenesten, aldri før har flere mennesker fått et tilbud om psykiatrisk helsetjeneste. Det er jeg stolt av, men ikke fornøyd med, for vi trenger å gjøre enda mer.

I tillegg har vi økt minstestytelsen i folketrygden til 2 G, hevet til et nytt nivå, og vi har gjennomført betydelig bedring i bostøtten. Alt dette er tiltak som treffer ulike grupper av mennesker som sliter med dårlig økonomi, og som peker i riktig retning.

Trine Skei Grande (V) [10:41:23]: Da merker jeg meg at statsministeren ikke er fornøyd, men han er stolt over at antallet fattige barn faktisk har økt.

Vi ser at venstresida ofte er monomant opptatt av at all fordeling i samfunnet skal skje gjennom inntektssida i statsbudsjettet, der alle fornuftige lettelsener blir stoppet fordi de kanskje slår feil ut, mens man ikke i det hele tatt er opptatt av hvordan man bruker utgiftssida for å nå akkurat dem som trenger det mest. Det gjelder å differensiere barnetrygd, barnehagepriser, SFO, utstyrsstipend, alle de tilskuddene vi har – det kunne vi ha styrt mot dem som absolutt trenger det mest.

Venstre vil også bruke utgiftssida for å bekjempe fattigdom. Vi har lagt fram modeller i vårt alternative budsjett som viser at en enslig forsørger f.eks. i min bydel, med rundt 300 000 kr i inntekt og to barn, ville kunne fått 2 000 kr mer å rutte med hvis vi hadde vært villig til å bruke disse virkemidlene for å nå dem som trenger det mest.

Hvorfor vil ikke statsministeren være med på et sånt løft?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:42:27]: Først kort til dette med at antallet barn som lever med lav inntekt, har økt. Helt uavhengig av statistikk er det altfor mange barn som vokser opp med foreldre med lav inntekt, det gjelder uansett.

Men det er hver gang litt rart å høre den tallbruken fra folk som satt i den forrige regjeringen. Ifølge den måten OECD måler fattigdom på, økte andelen barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt, fra 2 pst. til 5 pst. Det er mer enn en fordobling. Siden da har det vært stabilt. Så mens det var en kraftig vekst da Venstre var i regjering, har vi i hvert fall lyktes med å stanse den veksten og flate det ut. Det er ikke jeg fornøyd med, men jeg synes bare det er litt underlig å høre at dette nærmest er et problem som oppsto etter at vi tok ansvaret. Det var en helt annen og mer negativ utvikling under den forrige regjeringen.

Når det gjelder behovsprøvd barnetrygd og den type tiltak: Jeg er veldig redd for at det både vil gjøre det vanskelig å ha lav inntekt, og at du får flere behovsprøvede ordninger. Vi er mer for f.eks. gratis læremidler og billige barnehageplasser enn for å skape fattigdomsfeller gjennom mer behovsprøving.

Presidenten: Det blir gitt anledning til fire oppfølgingsspørsmål – først fra Borghild Tenden.

Borghild Tenden (V) [10:43:42]: Fattigdom har vært en viktig sak i de to siste valgkampene. I valgkampen i 2009 lovet Jens Stoltenberg på oppfordring fra Venstres daværende leder Lars Sponheim å være med på et tverrpolitisk krafttak for å bekjempe fattigdom i barnefamilier, som statsministeren nå var inne på. Det var et løfte uten reelt innhold.

I valgkampen i 2005, dokumentert i filmen Oljeberget, fikk statsministeren spørsmål om hvorfor det er behov for en ny regjering. På det spørsmålet svarte statsministeren at aldri har en regjering brukt mer penger enn den sittende regjering, at allikevel har antallet på fattige barn økt, og det var en god nok grunn til å skifte regjering 12. september 2005.

Mitt spørsmål blir da: Gjelder det samme gode argumentet nå ved valget 9. september 2013?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:44:42]: Først vil jeg understreke at det er altfor mange barn som vokser opp med foreldre med lave inntekter. Det er et alvorlig sosialt problem, og jeg nevnte i mitt forrige svar mange tiltak vi gjør for å gjøre noe med det: arbeid, integrering, rus, psykiatri, heve en del ytelsener, bl.a. bostøtte, og mange andre tiltak.

Men det er slik at ifølge den måten OECD definerer fattigdom på, som er når du tjener mindre enn halvparten av en gjennomsnittsinntekt eller en medianinntekt, var det mer enn en fordobling under den forrige regjeringen. Veksten har stanset – andelen barn som lever i den type familier, har faktisk gått bitte lite grann ned under denne regjeringen. Men jeg gjentar: Jeg er ikke fornøyd med det. Jeg mener at også det er altfor mange, og derfor må vi gjøre enda mer.

Jeg mener at vi skal gjøre mer bl.a. når det gjelder integrering. En veldig stor andel av de som lever med lave inntekter, er innvandrere, og derfor må vi gjøre mer når det gjelder integrering.

Presidenten: Robert Eriksson – til oppfølgingsspørsmål.

Robert Eriksson (FrP) [10:45:56]: I forrige uke møtte jeg en jente på fem år som bor i Oslo, som er et av de barna som vokser opp i fattigdom, der moren hennes ikke har råd til verken å ta henne med på ferier eller på bursdager.

En av de viktigste tingene som bl.a. forskere peker på som årsak til barnefattigdommen, er bl.a. barnetrygden, og at den har stått stille fra år 2000 og frem til i dag. Samtidig ser vi også at mange av de barna lever på sosialhjelp, og det varierer i stor grad rundt omkring i kommunene hvordan dette blir håndtert, og hvilke satser man legger til grunn.

Fremskrittspartiet er mer opptatt av å se barna i deres hverdag fremfor å krangle om ulike fattigdomsdefinisjoner. Derfor ønsker jeg å utfordre statsministeren på to ting: Vil regjeringen og statsministeren bli med på å sørge for at barnetrygden følger lønnsutviklingen i fremtiden, og vil statsministeren bli med på å gjøre satsene på sosialhjelp normert, sånn at de blir like over hele landet?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:47:01]: Vi har ment at det er viktigere å gjøre tjenester billigere og tilgjengelige for mennesker som sliter med lav økonomi, enn å prioritere økt barnetrygd. Det har vi gjort i Norge over flere år, under skiftende regjeringer, og derfor har barnetrygden ikke vært justert i takt med lønnsveksten.

Men vi har under denne regjeringen innført et betydelig kutt i prisen på barnehageplasser. Den har blitt redusert hvert eneste år. Vi har nå vesentlig billigere barnehager enn vi hadde for få år siden. Det er et viktig tiltak som gjør barnehager tilgjengelige, og som er viktig ikke minst for dem som har dårlig råd.

Det andre vi har gjort, er å innføre gratis læremidler i videregående skole. Det tredje vi har gjort, er å innføre gratis kjernetid i områder med mange innvandrerfamilier, simpelthen fordi vi vet at – jeg tror det er rundt 60 pst. – i hvert fall en veldig stor andel av de med lav inntekt er innvandrere.

Presidenten: Torbjørn Røe Isaksen – til oppfølgings-spørsmål.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [10:48:19]: Det er jo på mange måter befolkningsøkningen som redder regjeringens fattigdomsstatistikk. For selv om andelen ikke øker veldig mye, øker antallet. Det er uomstridt at det blir flere barn som vokser opp i fattigdom.

Jeg er enig med statsministeren i at det er komplisert. Fattigdom i Norge i dag dreier seg ikke bare om at man har dårlig råd. Dårlig råd er ofte et symptom på andre sosiale problemer, f.eks. på at man ikke får hjelp i psykiatrien, som har vært stemoderlig behandlet lenge, at man ikke har en skole som klarer å lære alle å lese og skrive, slik at de har det de trenger for å komme seg ut i livet senere, og at man ikke kommer inn på arbeidsmarkedet.

Nettopp på arbeidsmarkedet er det slik at selv om ledigheten i Norge er lav, er det flere som står utenfor arbeidslivet. De vi forsøker å hjelpe inn i arbeidslivet, opp-

lever at på arbeidsmarkedstiltak er det lange køer, lange ventetider. Hva vil statsministeren gjøre med det?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:49:25]: For det første er det slik at andelen nordmenn som er på det som kalles helserelaterede ytelser, når vi summerer både arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og sykepenger, ikke har økt – den har til og med gått litt ned.

Men igjen: Jeg vet ikke hvor meningsfylt det er at vi diskuterer den type tall, for vi er enige om, på tvers av partiskillene, at det er for mange, og at vi må gjøre noe med det. Når det gjelder fattigdom, kan vi ha lange, statistiske debatter. Jeg mener at man må se på andelen. Det er riktig at befolkningen i Norge har økt. Det er fordi det har kommet mange innvandrere til Norge, og mange av dem er i lavinntektsfamilier. Så har EU én definisjon – det er omtrent det samme bildet. OECD har en annen definisjon, men uavhengig av definisjon er det tusener av mennesker som opplever at de har for dårlig råd, og at de sliter med lave inntekter.

Det viktigste vi gjør for å få flere i jobb, er å skape flere jobber. Derfor er jeg veldig opptatt av at vi skal videreføre en økonomisk politikk som gjør at vi kan fortsette å ha en sterk vekst i sysselsettingen i Norge, og at vi skal bygge broer inn i arbeidslivet for dem som står utenfor.

Presidenten: Laila Dávøy – til oppfølgings-spørsmål.

Laila Dávøy (KrF) [10:50:38]: Jeg har lest regjeringens statusrapport om handlingsplanen mot fattigdom i budsjettet for 2013, og så langt jeg kan se, er det ingen nye tiltak der for 2013. Tvert imot er flere tiltak avvirket eller under avvikling. Resultatene er mangelfullt dokumentert. Det står mest om hvor mange som har vært på ulike tiltak, men lite om hvorvidt de virket – når vi ser alle tiltakene under ett.

Det forundrer meg at regjeringen ikke har satt i gang en virkelig offensiv mot fattigdom. Barnefattigdommen er meget høy – det er vi alle enige om, også statsministeren.

Kristelig Folkeparti foreslår i sitt alternative budsjett et nytt barnefradrag i skatten på 5 000 kr per barn. Dette vil bli gitt kontant til dem som er uten arbeid. Dette vil virkelig være et gedigent løft mot barnefattigdom. Kan statsministeren tenke seg å vurdere dette, enten nå eller f.eks. i forbindelse med revidert?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:51:43]: Jeg kjenner ikke innretningen på det forslaget. Det er dumt å si at man ikke vil vurdere et forslag – jeg vurderer veldig mye, og er alltid villig til å endre mening, lære og justere politikken. Men generelt vil jeg si at jeg tror at når det gjelder fattigdom, er det aller viktigste tiltaket å bidra til at folk kan komme i arbeid. Det andre er at for dem som ikke kan komme i jobb – og det er en del mennesker som ikke kan det – er tjenester veldig viktig. Vi vet at rus og psykiatri er helt avgjørende, og derfor satser regjeringen mer på rus og mer på psykiatri. Det er først og fremst helsetiltak, men de har viktige virkninger også for folk som sliter med lav inntekt.

Når det gjelder integrering, som jeg har sagt: Der tror jeg ikke først og fremst spørsmålet er mer kontanter, men spørsmålet er norskopplæring, arbeidsmarkedstiltak, barnehageplass, leksehjelp – alle tiltak som kan bidra til at folk med innvandrebakgrunn kommer inn i det norske samfunnet.

Presidenten: Dermed går vi til neste hovedspørsmål.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:52:58]: Situasjonen i Midtøsten er veldig spent og dramatisk. Den varslede våpenhvilen mellom Israel og Hamas ble ikke iverksatt ved midnatt. Samtidig er det vanskelig å se den enkelte konflikten helt isolert og bare gjennom israelsk/palestinske briller. De enkelte konflikten i regionen henter innflytelse fra og påvirker andre land i regionen, og ikke minst er risikoen for en smitteeffekt stor i en region der maktbalansen og maktforholdene nå ser helt annerledes ut.

Norge inntok en veldig avventende holdning til situasjonen i Libya for halvannet år siden, og i spørretimen så sent som to dager før Sikkerhetsrådet fattet sitt vedtak om flyforbudssone og beskyttelse av sivile, var regjeringa lite villig til å tone flagg da en samlet opposisjon ba om regjeringas mening.

I skyggen av det som nå skjer på Gaza og i Israel, fant det den 11. november sted en samling av opposisjonen i Syria – til det nasjonale syriske opposisjonsrådet. På kort tid har Frankrike, Den arabiske liga, EU og – så sent som i går – Storbritannia på ulike måter anerkjent denne opposisjonen. Foreløpig har Norge vært taus.

Proessen med en samling av den syriske opposisjonen har vært etterspurt av det internasjonale samfunnet lenge, fordi det er et veldig viktig skritt i retning av å få på plass et alternativ til dagens meget brutale regime. Det er en eskalering av volden – over 30 000 mennesker er drept – og politiske signaler om støtte har stor betydning for veien videre.

Med erfaringene fra den tilbakeholdende innstillinga regjeringa tok i forhold til Libya, vil statsministeren nå sørge for at Norge anerkjenner det nasjonale syriske opposisjonsrådet som en legitim representant for den syriske opposisjonen?

Statsminister Jens Stoltenberg [10:55:07]: Først til Libya: Jeg mener at Norge ikke hadde noen tilbakeholdende rolle der. Vi var et av de landene som deltok mest aktivt og var mest tydelig både i de politiske og i de militære prosessene for å stanse de overgrepene som Gaddafi utførte mot sitt folk, og vi har fått mye anerkjennelse for Norges bidrag i den prosessen, ikke minst de store militære bidragene.

Så er jeg enig i at konflikten i Midtøsten henger sammen, og at situasjonen i Syria er veldig farlig; det er en uavklart situasjon. Vi har hilst velkommen dannelsen av et nasjonalt råd, en nasjonal samling av opposisjonen i Syria. Vi mener det er en legitim representant for opposisjonen. Vi har – kanskje i motsetning til noen andre land, i hvert fall Frankrike – ikke sagt at det er den eneste legitime representanten. Det tror jeg er en riktig holdning fra Norges side å

ha, for det er ganske uoversiktlig, og det kan være andre representanter. Men at opposisjonen samler seg, mener vi er positivt. Vi mener at det gjør det lettere å se for seg en forhandlingsløsning når det er to klare parter, og vi oppfordrer dem til å innlede en dialog, stanse kamphandlingene og finne en politisk løsning på konflikten i Syria. Det har vi også gitt uttrykk for i mange politiske samtaler. Jeg hadde for ikke så lenge siden en lang samtale med Tyrkias statsminister og med presidenten om dette, og Norge spiller også en viktig rolle med humanitær bistand i området.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:56:48]: Det er helt uomtvistelig at Norge inntok en tilbakeholdende rolle med hensyn til det som skjedde i Sikkerhetsrådet. Kun to dager før var man altså sterkt skeptisk til å innføre en flyforbudssone – det er det bare å gå tilbake i referatene og se. Da vi så først deltok, er det helt riktig at vår innsats og den innsatsen våre soldater gjorde, har fått betydelig og fortjent anerkjennelse. Det er bra at vi klarte å levere et bidrag så raskt som vi gjorde, når vi først bestemte oss for å bidra.

Jeg er også glad for at statsministeren nå sier at man hilser velkommen en samling av den syriske opposisjonen. Jeg kunne ønske at regjeringa veldig tydelig gikk enda lengre, og sa at man anerkjenner den som en representant for den syriske opposisjonen, fordi det er et viktig politisk signal.

Utenriks- og forsvarskomiteen var for kun kort tid siden i Tyrkia og Hellas, bl.a. besøkte vi en flyktingleir for syriske flyktninger helt mot grensen til Syria. De flyktingene vi snakket med, fortalte selvfølgelig sterke historier, men samtidig var de veldig opptatt av at det internasjonale samfunnet måtte gi dem hjelp til å finne en politisk løsning på situasjonen i Syria.

Statsminister Jens Stoltenberg [10:57:54]: Vi anser den nye nasjonalkomiteen som én representant for opposisjonen i Syria, og det er den mest samordnede og samlede representanten. Det er jo en anerkjennelse i det. Og vi mener at det at vi får en større samlet opposisjon i Syria, gjør det lettere å se for seg en politisk dialog.

En utfordring i konflikten i Syria har vært at det har vært kamper både mellom opposisjonen og regjeringsstyrker og mellom ulike opposisjonsstyrker, og det er ganske uoversiktlig hvilke politiske og militære grupper som er en del av opposisjonen i Syria. Det taler for at man i hvert fall ikke skal ta helt entydig part for den ene siden i konflikten, men forsøke å bidra til politisk dialog, forsøke å bidra til politiske samtaler, som gjør at man får en politisk og ikke en militær løsning på konflikten.

Presidenten: Det blir gitt anledning til tre oppfølgings-spørsmål – først Peter Skovholt Gitmark.

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:59:06]: Den brutale borgerkrigen i Syria har ingen vinnere, men listen over tapere blir lengre og lengre for hver eneste dag. Det er likevel grunn til å glede seg over at den syriske opposisjonen nå har samlet seg, og det er grunn til å glede seg over at det

er stadig flere som anerkjenner opposisjonen, enten som den eneste eller som en legitim representant for det syriske folk.

Jeg deler den foregående spørrerens intensjon her om at Norge kommer sent på banen. Vi var svært sent på banen i forholdet til Libya, hvor den norske regjeringen to dager i forkant av Sikkerhetsrådets resolusjon hadde en negativ holdning. For svært kort tid siden nevnte representanter for denne regjeringen at Norge verken anerkjente eller på annet vis samhandlet offentlig for å anerkjenne den syriske opposisjonen.

Så spørsmålet mitt er: Hvordan vil regjeringen nå (presidenten klubber) være med på å arbeide sammen med opposisjonen for et bedre og demokratisk (presidenten klubber igjen) Syria?

Statsminister Jens Stoltenberg [11:00:14]: La meg igjen understreke at vi anser den nasjonale koalisjonen for å være en legitim representant for opposisjonen i Syria. Det har utenriksministeren sagt, det sier jeg, og det ligger en anerkjennelse i at vi sier det, og vi mener at det er viktig at den opposisjonen innleder politiske samtaler og at man får en politisk dialog.

Norge spiller en mer sentral rolle i andre fredsprosesser og konflikter enn vi gjør i Syria. Det vi gjør her, er å støtte opp om mange land som anstrenger seg for å få til dialog og løsning. Vi har støttet arbeidet FN har gjort, og vi har også hatt en norsk general som har spilt en sentral rolle i disse bestrebelsene. Det at vi ikke spiller en like sentral rolle i konflikten i Syria som vi gjør i andre konflikter, er ikke et uttrykk for at vi ikke er opptatt av konflikten, men jeg tror det er riktig at man har en arbeidsdeling mellom ulike land i ulike konflikter, og at ikke alle land er like sentrale i alle konflikter.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (FrP) [11:01:25]: Det rapporteres om at den syriske regjeringen mottar våpen og utstyr fra Iran for å fortsette sin krigføring. Det samme er for så vidt tilfellet med Hamas.

Mitt spørsmål handler om hva Norge, og for så vidt andre land, kan gjøre for å hindre at Iran får fortsette å utstyre diktatorer og terrorbevegelser med våpen, og dermed ytterligere destabilisere Midtøsten?

Statsminister Jens Stoltenberg [11:02:03]: Det Norge gjør er for det første å delta i det internasjonale arbeidet for å løse de konfliktene som gir grunnlag for at Iran spiller den rollen de spiller i konflikter i Midtøsten. For det andre deltar vi i de internasjonale sanksjonene som er iverksatt – bl.a. når det gjelder våpen – mot Iran. Vi er dypt urolige for at Iran, men også andre krefter og makter i regionen, nå bruker ulike konflikter, enten det er i Syria, Gaza eller andre steder i Midtøsten, til å nøre opp under mer våpenbruk og undergrave mulighetene for å få til politiske samtaler.

Det er ingen enkle eller raske løsninger, men militær makt er ikke svaret. Politisk dialog må løse det grunn-

leggende problemet i Israel–Palestina-konflikten, og det er det som før eller siden også skal gi grunnlaget for løsningen av selve konflikten i Midtøsten.

Presidenten: Dagfinn Høybråten – til oppfølgingsspørsmål.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:03:06]: Stortinget har i dag opplevd en statsminister som, når det gjelder kampen mot fattigdom, har vært svært tilbakelemt, når det gjelder grunnleggende etiske spørsmål som surrogati, har framstått som uten en mening, og som nå, i spørsmålet om en av de mest blodige konflikter verden har sett, og som har pågått i 21 måneder og tatt 30 000 liv, framstår som svært, svært passiv.

I går erklærte Storbritannias utenriksminister William Hague at Storbritannia – en av Norges nærmeste allierte – anser den nye koalisjonen av opposisjonsparter i Syria som den eneste legitime representant for opposisjonen.

Hva er det den britiske regjeringen vet, som statsminister Stoltenberg ikke vet, siden han ikke kan slutte seg til en slik mer aktiv konklusjon?

Statsminister Jens Stoltenberg [11:04:08]: For det første er jeg dypt uenig i representanten Høybråtens beskrivelse av min holdning til f.eks. spørsmålet om fattigdom. Jeg har svart på mange spørsmål, og jeg har vist til at det er et stort og veldig alvorlig sosialt problem at mange mennesker lever med lav inntekt, lever i fattigdom. Jeg har vist til mange tiltak, også tiltak vi skal forsterke og øke når det gjelder å heve levestandarden og inntektene til dem som sliter i Norge: arbeid, integrering, psykiatri, arbeidsmarkedstiltak og økninger i en del stønader innenfor folketrygden.

Når det gjelder Syria, sier vi at den nasjonale koalisjonen er én legitim representant, mens andre land sier at det er den eneste legitime representanten. Forskjellen på det er ikke dramatisk, men vår vurdering har vært at det er en uoversiktlig situasjon i Syria. Det er mange opposisjonsgrupper, og vi mener det er tilstrekkelig at vi sier at det er én legitim representant, og ikke at vi sier at det er den eneste legitime representanten.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er omme, og vi går da over til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:05:28]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det foreligger ingen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

S p ø r s m å l 1

Øyvind Halleraker (H) [11:05:51]: Jeg vil gjerne stille et spørsmål til forsvarsministeren.

«Avinor planlegger en helt nødvendig utvidelse av Flesland flyplass. Flyplassen har langt større trafikk enn den er dimensjonert for, og det haster med en fremtidsrettet utbygging. Som et ledd i fornyelsen ønsker man å overta arealer fra Forsvaret som ikke anvendes av disse lenger. Det er oppstått sterk uenighet om betingelsene for overtakelsen, og saken har stått helt stille i 9 måneder.

Vil statsråden ta et initiativ for å få løst denne saken?»

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:06:33]:

Norsk luftfart er i stor grad bygd opp gjennom et tett spill mellom Luftfartsverket, senere Avinor, og Forsvaret. Avinor AS og Forsvaret har et nært og tett forhold knyttet til driften av mange av landets flyplasser.

Forsvaret har historisk vært eier av mange flyplasser i Norge, men behovet for eierskap har blitt betydelig redusert. Store arealer er derfor utrangert, med sikte på avhending. Blant annet gjelder dette arealer på Flesland, herunder såkalte luftfartskritiske arealer, som det kan være aktuelt å overdra direkte til Avinor AS.

Avhending av fast eiendom i statlig eie skal skje etter fullmakt fra Stortinget. Avhendingsinstruksjonen, gitt ved kgl. res. av 19. desember 1997, gir nærmere retningslinjer for avhending av statlig eiendom. Hovedprinsippet i instruksjonen er at avhending skal skje til markedspris i det åpne markedet. Instruksjonen har ingen eksplisitte bestemmelser om direkte salg til statseide aksjeselskaper.

Samarbeidsavtalen mellom Forsvaret og Avinor AS, om flyplass- og flysikringsvirksomhet, som ble undertegnet i februar 2011, omtaler bl.a. mulig overdragelse av luftfartskritiske arealer fra forsvarssektoren til Avinor AS. I avtalen er partene enige om at slike arealer «skal verdsettes gjennom rettslig avtaleskjønn, dersom en av partene krever det». Et slikt rettslig avtaleskjønn, knyttet til luftfartskritiske arealer på Flesland, oppgis å foreligge i løpet av 2013. Når avtaleskjønnet foreligger, vil regjeringen vurdere behovet for å fremme en eventuell sak om direkte salg for Stortinget.

Når det gjelder arealer, som i henhold til den nevnte samarbeidsavtalen, ikke er luftfartskritiske, er utgangspunktet at Avinor, som andre kommersielle aktører, må konkurrere i markedet for å få tilgang til slike.

Samarbeidsavtalen av 2011 representerer en viktig milepæl i videreutviklingen av det nære samspillet mellom Forsvaret og Avinor AS. Den mer detaljerte oppfølgingen av avtalen er arbeidskrevende. For å lykkes fullt ut er det samtidig vesentlig at partene følger avtalte spilleregler for å søke avklaringer og enighet. Det nevnte rettslige avtaleskjønnet er også et viktig ledd i dette. Også tvisteløsningsmekanismer er fastslått i samarbeidsavtalen.

Øyvind Halleraker (H) [11:09:14]: Statsråden nevner at Avinor «må konkurrere i markedet», som det ble sagt. Vel, det er vel heller ikke så veldig mange andre aktører som har mulighet til å benytte arealene som en flyplass faktisk består av. I Norge har vi organisert oss slik at det

er Avinor som står for flyplassene. Derfor trekker jeg den fortolkningen i tvil.

Men det som er mer alvorlig, er at man i prosessen har en uttalelse fra Forsvarsbygg som sier at det er mangel på forståelse som gjør at de ønsker å bringe saken inn for departementet, og der har saken stått. Da etterlyser jeg politisk handlingsvilje fra de statsrådene som er ansvarlige for dette, for det medfører jo at næringsliv og befolkning lider, og at flyplassen ikke får bygget ut. Og den samme regjeringen ønsker altså å korte ned på planleggingstiden. Her har ett år med unødvendig planleggingstid og kostnader gått med.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:10:24]:

Slik jeg har forstått det, har partene de ni månedene dette har vært en diskusjon, bl.a. arbeidet med følgende problemstillinger: utarbeidelse og inngåelse av avtaler om rettslig avtaleskjønn, dokumentasjon av hva som har vært investert på Flesland over NATOs infrastrukturprogram, tolkninger av den tidligere samarbeidsavtalen vedrørende NATO-investeringer samt spørsmål vedrørende takseringsform.

Så går jeg ut fra at også representanten Halleraker er enig i at vi er nødt til å følge de spillereglene som Stortinget har laget. Det er veldig viktig at Avinor og Flesland flyplass får tilgang til de luftfartskritiske arealene som faktisk er nødvendige for å utvikle flyplassen, men samtidig må dette skje på en måte og i en form som gjør at vi også oppfyller de kravene til avhending som Stortinget har satt.

Øyvind Halleraker (H) [11:11:26]: Selvfølgelig skal vi følge de spilleregler vi selv har vedtatt, men som jeg sa i mitt første oppfølgingsspørsmål, er det elementer i dette som gjør at statsråden kunne grepet inn og forsert disse prosessene, for her har det gått seg fast.

Det er også slik at det fra begge sider benyttes betydelige ressurser over offentlige budsjetter – helt unødvendig. Jeg tror folk flest har store problemer med å se at staten mot staten forsinkes en nødvendig utbygging av en flyplass.

Jeg vil også si at kravet om markedsleie for arealer som ingen andre i markedet kan utnytte, som altså er tre ganger høyere enn det Avinor selv får fra sine andre kommersielle leietakere, i høyeste grad er urimelig. Så jeg oppfordrer igjen statsråden til å bruke sin innflytelse og skjære igjennom, slik at man får gjort noe med denne saken.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:12:29]:

Jeg ser veldig godt behovet for at Flesland flyplass får utvikle seg. Like fullt er det slik at det er omfattende takseringsprogram og mange forhold som må på plass i forbindelse med avhendingen, ikke minst for at vi skal oppfylle de kravene som Stortinget har satt til avhending av bl.a. forsvarseiendommer.

Det er også sånn at for å dekke det akutte behovet for Flesland flyplass og Avinor er det inngått en leiekontrakt på 25 mål areal på Flesland. Så er vi selvfølgelig opptatt av at dette må skje på en så hurtig og en så god måte som mulig, men det er også sånn at Avinor og Forsvaret er enige

om at man skal bruke dette avtaleskjønnet, og at det da skal skje i 2013.

Spørsmål 2

Linda C. Hofstad Helleland (H) [11:13:47]: «Det er den siste tiden, bl.a. gjennom artikkel i Adresseavisen 14. november 2012, kommet frem at flere pasienter mister tilbud om psykiatrisk behandling i spesialisthelsetjenesten med den begrunnelse at pasientene er behandlingsresistente, dvs. for syke til å tilbys behandling.

Mener statsråden at en slik praksis er faglig forsvarlig og innenfor gjeldende regelverk, og hva vil ev. statsråden foreta seg for at ikke pasienter skal oppleve dette?»

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:14:24]: Regjeringen er opptatt av å sikre personer med behov for psykisk helsehjelp et best mulig tilbud. Vurdering av behandling og oppfølging skal alltid gjøres på individuelt grunnlag og innenfor rammen av faglig forsvarlighet. Hensynet til brukers ønsker, behov og livssituasjon skal stå sentralt når disse faglige vurderingene gjøres.

Spesialisthelsetjenesten mottar hvert år over én million henvisninger. Etter pasientrettighetsloven har pasienten rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten når 1) pasienten har et visst prognosetap dersom helsehjelpen utsettes, 2) pasienten kan ha forventet nytte av helsehjelpen, og 3) de forventede kostnadene står i rimelig forhold til tiltakets effekt. Alle disse tre vilkårene må være oppfylt for at pasienten skal ha rett til prioritert behandling i spesialisthelsetjenesten.

Så kan et sykdomsforløp ha ulike faser. Helsetjenesten har ansvar for å vurdere hvilke tiltak som skal settes inn når. Det hender at pasienter som har gjennomgått spesialiserte behandlingsprogram, ikke lenger kan nyttiggjøre seg behandlingen i en periode. Da har spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten et felles ansvar for å planlegge, gjennomføre og følge opp at pasienten får hjelp og omsorg som gir trygghet og ivaretar liv og helse i den fasen.

I slike situasjoner kan det være aktuelt å tilby tjenester der behandling og omsorg går side om side. Det kan være avlastning, støttebehandling, hjelp til å mestre en vanskelig livssituasjon eller lindrende behandling.

Spesialisthelsetjenesten og kommunene har sammen ansvar for å følge opp pasienter som trenger helsehjelp. I tillegg har jeg nå et forslag på høring for å styrke pasientrettighetene.

Opptrappingsplanen for psykisk helse har som mål å utvikle tjenester som i størst mulig grad legger til rette for at de fleste skal kunne mestre livet sitt der de bor. Det betyr at pasienter med både lettere og mer alvorlige psykiske lidelser i større grad bør behandles lokalt og utenfor sykehus. Vi har ennå ikke nådd målet om et helhetlig, lett tilgjengelig, lokalt tilbud over hele landet som er tilpasset brukernes og pårørendes behov og ønsker. Det må derfor fortsatt skje omstillinger innen det psykiske helsevernet for å bygge ut lokalbaserte tjenester. Dette er også føringer som er veldig klare fra Verdens helseorganisasjon. Samhand-

lingsreformen peker også i den retningen, og det er riktig for pasientene.

La meg derfor konkludere slik: Ingen er for syke til å få behandling. Men den behandlingen de får, må være tilpasset den sykdommen og det sykdomsbildet pasienten har. Derfor er det noen som skal behandles i spesialisthelsetjenesten, og noen som skal behandles i kommunehelsetjenesten. Det er ikke alltid slik at pasienter og helsetjenesten er enige om hva som er riktig behandling. Det kan vi nok aldri komme helt bort fra. Men det er viktig at dialogen mellom pasienter og helsepersonell så langt som mulig understøtter at slike vurderinger er til for at pasientene skal få best mulig behandling. Jeg mener f.eks. at man i dialog med pasienter ikke skal bruke uttrykk som «behandlingsresistent». Det er et dårlig ord fordi det alltid skal være et tilbud om enten behandling, omsorg eller annen oppfølging. Men nå vet jeg ikke helt bestemt om dette er et ord som er brukt av helsetjenesten, eller om det er gjengitt i pressen.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [11:17:34]: Jeg takker for svaret.

Vi skal ha forståelse for at pasienter som går inn og ut av psykiatrien, og deres pårørende, føler at det er vanskelig å gå ut med sånne saker, og at man ofte føler seg makteløs. Derfor er det heller ikke så ofte vi hører om slike saker. Men vi har fått tilbakemelding om flere slike hendelser, og jeg synes det er flott at Frida – som i dette tilfellet – faktisk står frem med sin historie, og at det blir kjent, for Frida, og pasienter som henne, skal ikke bli møtt på den måten av helsevesenet. Pasienter som er motivert for behandling, men som blir betegnet som behandlingsresistente, skal heller ikke oppleve å falle mellom to stoler. Derfor vil jeg stille spørsmålet litt mer konkret: Hva vil helseministeren foreta seg aktivt for at begrepet «behandlingsresistent» skal forsvinne ut av helsevesenet og ikke brukes?

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:18:37]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kjenner det konkrete tilfellet som det refereres til, men jeg oppfatter også at representanten stiller spørsmålet mer prinsipielt. Det er også uklart for meg hvorvidt «behandlingsresistent» er et aktivt brukt ord som nærmest skrives inn i journalen til pasienten.

Det jeg legger vekt på, og vi kommer også tilbake til det i forbindelse med arbeidet med kvalitet i helsevesenet, er at brukeren, pasienten, skal trekkes mer med i behandlingen og være tettere på for å utforme tilbudene, fordi samhandlingen mellom pasient og de som behandler, er så viktig for kvaliteten.

Og som jeg sa i mitt innlegg: Jeg vil mene at ordet «behandlingsresistent» skal være ganske fremmed i norsk helsevesen, for hvorvidt en behandling i denne fasen gir resultater og nytter, er underbygd av det man har av kunnskap. Det kan man stille spørsmål om, men da kan det være andre tilbud pasienten har.

Jeg tror jeg skal følge opp det spørsmålet representanten stiller ved å gå etter og se om dette er et begrep som brukes, og hvilke konsekvenser det har om det brukes i spesialisthelsetjenesten.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [11:19:40]: Vi tar det jo på prinsipielt grunnlag nettopp det at pasienter i psykiatrien som er syke, blir møtt med det begrepet. Det oppleves som en voldsom belastning. For eksempel sa moren til jenta i denne saken – og jeg siterer fra avisen:

«Hun var for syk til å få behandling nå, kanskje det ville bli aktuelt om et eller halvannet år. Men skal Frida hjem, er det ikke sikkert hun overlever til jul.»

På den bakgrunn at flere henvendte seg til oss med at de blir møtt i helsevesenet med «behandlingsresistent», er vi i Høyre glad for at helseministeren vil se på hvordan man kan forhindre at dette skjer. Hvis helseministeren kunne være mer konkret på hvilken måte han vil følge opp på, hadde det vært veldig fint.

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:20:36]: Jeg tror det kan være tilfeller hvor en pasient kan – for å bruke et ikke-medisinsk begrep – være for syk til å motta en viss type behandling, og at man må være i en viss type tilstand for å motta en viss type behandling. Det er, som jeg sa i mitt svar, ulike faser hvor dette forløper. Samtidig sier jeg at det tyder på at man ikke er i dialog med pasienten – og det er viktig – om man bruker ordet «behandlingsresistent», for hvis man er resistent, tror jeg assosiasjonen går til det at man ikke er mottagelig for noen ting, og er nærmest isolert.

Man kan være for syk til å motta en type behandling, men jeg tror jeg skal gjøre det slik at jeg vil spørre meg for i mitt eget departement og system for å få vite om dette er et begrep som brukes, og om det har en konsekvens at det brukes, slik representanten har stilt spørsmål om.

S p ø r s m å l 3

Bent Høie (H) [11:21:38]: «Innbyggere i Helse Nord med MS får i praksis konsekvent avslag på søknader om å delta på rehabiliteringsopphold på MS-senteret i Hakadal. Det betyr at innbyggere i en hel landsdel er avskåret fra å få en spesialisert rehabilitering sammen med andre som har samme sykdomserfaring.

Mener statsråden at det skal være så store forskjeller mellom regionene?»

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:22:04]: Rehabiliteringstjenester av god kvalitet er viktig, både for den enkelte og for samfunnet, og de skal være tilgjengelige for alle. Det har i de senere år skjedd strukturelle endringer i tjenestetilbudet. Innenfor spesialisthelsetjenesten ytes det i større grad rehabiliteringstjenester som dagopphold og poliklinikk. Rehabilitering gis også som en integrert del av sykehusopphold.

De regionale helseforetakene har lagt vekt på å styrke kvaliteten i tilbudet som ytes i de private opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjonene. Dette er et av de områdene hvor det er et meget godt samspill mellom offentlige sykehus og private institusjoner. Midler til kjøp av tjenester fra private opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner har

økt, fra om lag 996 mill. kr i 2005 til om lag 1 525 mill. kr i 2011.

Rehabilitering innebærer prosesser som involverer mange aktører, også aktører utenom helsetjenesten – som opplæringsetaten og Nav. Rehabiliteringstiltak i kommunen er sentralt og krever ofte samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Samhandlingsreformen skal bidra til helhetlige og koordinerte tjenester. Dette er selvsagt helt sentralt i enhver rehabiliteringsprosess.

Hvilke rehabiliteringstjenester spesialisthelsetjenesten så yter til pasienter med MS, må selvfølgelig vurderes i hvert enkelt tilfelle. De regionale helseforetakene har ansvar – og det har de alle – for å sørge for at MS-pasienter, som alle andre pasienter, får et godt og relevant tilbud. I Helse Nord er det MS-enheten ved nevrologisk avdeling ved UNN som koordinerer tilbudet til denne pasientgruppen. MS-pasienter får rehabiliteringstilbud ved UNN, og i tillegg er det inngått avtaler med Valnesfjord Helseportsenter og Rehabiliteringssenteret Nord-Norges Kurbad om tilbud til MS-pasienter.

Helseregionene har ansvar for å yte gode og relevante tjenester til befolkningen i den regionen der de har ansvar. Dette gjelder også spesialisert rehabilitering. Vurderingen av om enkeltpasienter bør få tilbud ved det gjeldende senteret, som representanten stiller spørsmål om – MS-senteret i Hakadal – er derfor et spørsmål som må vurderes av faglig kompetent personell i regionen.

Jeg ønsker å se nærmere på dagens praksis. Helse- og omsorgsdepartementet vil utrede hvorvidt retten til fritt sykehusvalg også bør utvides til å omfatte private opptrenings- og rehabiliteringsinstitusjoner som har avtale med de regionale helseforetakene. Dette vil vi gjøre i forbindelse med høringsnotat om endringer i pasient- og brukertilgangsloven og implementering av pasientrettighetsdirektivet. Det er nå ute på høring, og vi venter tilbakemeldinger på det når høringsfristen er over.

Bent Høie (H) [11:24:41]: I forrige uke mottok jeg 3 741 underskrifter av en MS-pasient som heter Inger Martinussen. Hun er ikke bare MS-pasient, men hun har også doktorgrad i rehabilitering, og er selv blitt nektet å reise til MS-senteret i Hakadal.

Det som en ser, er jo at foretakene i større grad prøver å legge om rehabiliteringen til én rehabilitering som passer alle pasienter, mens det fratar en del pasienter med sykdommer muligheten til å få mer spesialisert rehabilitering på institusjoner som har bygget opp mange års kompetanse – f.eks. MS-senteret, som har 35 års kompetanse innenfor MS spesielt. Det andre som det frarøver pasienten, er muligheten for rehabiliteringsopphold sammen med mange pasienter med tilsvarende livserfaring, som har en stor tilleggsverdi.

Vil helseministeren gjøre noen grep som sikrer at en tar vare på disse spesifiserte rehabiliteringsinstitusjonene?

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:25:53]: Jeg tror at vi med den arbeidsfordelingen vi har, skal legge til grunn at det regionale helseforetaket – her Helse Nord – gjør en

vurdering av de faglige ressursene som er til disposisjon i regionen. Det hindrer ikke at vi kan følge opp og stille spørsmål om de vurderingene som er gjort, for eventuelt å forsikre oss om at uro i befolkningen er forstått og godt ivaretatt.

Men som jeg sier, har regionen gitt meg en veldig tydelig tilbakemelding på ansvaret som ligger ved UNN og sykehuset der, og de avtalene de har inngått med private rehabiliteringsinstitusjoner. Jeg går ut fra at de da ivaretar det ansvaret de har ved å kunne gi individuelle, tilpassede tilbud om rehabilitering til dem som trenger det.

Det er også viktig med det som er av pasientengasjement, som jeg har inntrykk av at alle helseregionene er opptatt av, men jeg vil ikke fra Stortingets talerstol stå og bestemme med hvilke enkeltinstitusjoner regionen skal inngå sine avtaler.

Bent Høie (H) [11:26:55]: Når disse begrensningene ble innført, ble det fra Nordlandssykehuset argumentert for at det var økonomiske grunner til at en strammet inn dette, og at det ikke var faglige grunner.

Brukerutvalget i Helse Nord har også enstemmig, i september, anbefalt at Helse Nord igjen kjøper plasser på MS-senteret i Hakadal, sånn at pasienter får muligheten til å reise dit.

Men avslutningsvis i hovedsvaret sa statsråden at en vurderte å utvide ordningen med fritt sykehusvalg til også å gjelde rehabilitering. Det tar jeg som et veldig positivt signal. Det er først når pasienten får mulighet til å velge mellom godkjente behandlingsinstitusjoner, at pasientens egen kunnskap både om egen livssituasjon og om de behandlingstilbudene som finnes i landet, settes i sentrum, og at det da er det som får muligheten til å bli førende. Her har en altså en pasient som har doktorgrad i rehabilitering, og som sannsynligvis vet betydelig bedre enn sykehuset hva som er best for henne.

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:28:04]: Det siste kan ikke jeg ta stilling til – hvem som vet best. Jeg legger stor vekt på, som jeg sa i det foregående svaret, dialogen mellom helsetjenesten og pasienten. Jeg tror den må styrkes i veldig mange sammenhenger for at vi skal føle at vi har trygghet og deltagelse i behandlingen som kommer oss til gode.

Notatet om pasientrettigheter er på høring. Vi får mange innspill på det. Jeg mener prinsipielt at hovedansvaret for prioritering må ligge i det offentlige helsevesenet – må ligge i de vurderingene, den oversikten, det offentlige har. Vi vet at det er et betydelig innslag av private, ideelle og frivillige når det gjelder opptrening og rehabilitering. Derfor er de gode og viktige partnere for oss.

Så vil heller ikke jeg stå her og si at det er økonomiske og ikke faglige begrunnelser som ligger til grunn for de vanskelige avveiningene som skal tas av dem som har ansvar for å prioritere, i en situasjon hvor man nok alltid skulle ønske at man hadde mer ressurser til gode formål enn det man har. Men jeg føler meg trygg på at man også i Helse Nord her tar avgjørelser når det gjelder prioritering, som samlet sett er til det beste for pasienten.

Spørsmål 4

Øyvind Håbrekke (KrF) [11:29:25]: «Helsedepartementet har sendt på høring endringer i bestemmelsene om straffeansvar i bioteknologiloven. Dette gjelder bl.a. spørsmål om surrogati, men også alle andre sentrale temaer som loven omhandler.

Hvordan mener statsråden at disse endringene kan bidra til å forebygge utnyttelse av kvinner og krenkelse av barns rettigheter og menneskeverd, og hvilke signaler mener statsråden at høringsnotatet formidler til dette?»

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:29:57]: Det er riktig som representanten sier: Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring et forslag om å endre bioteknologilovens straffebestemmelse. La meg si at vi justerer og presiserer den, dette for å tydeliggjøre rekkevidden av straffansvaret og presisere gjeldende rett på området.

Forslaget innebærer bl.a. at privatpersoner som oppsøker eller benytter tilbud som etter bioteknologiloven ikke er tillatt i Norge, ikke vil kunne straffes i Norge.

Det skal fortsatt være straffbart å tilby, eller utføre, ulike former for assistert befruktning, fosterdiagnostikk og lignende som ikke er tillatt etter bioteknologiloven. Dette er et klart signal for helsepersonell.

Jeg mener det er uheldig med klarhet knyttet til spørsmålet om straffansvar. En lovtekst må være tydelig på hvem som kan straffes. Det har vært en del uklarheter knyttet til hvem som kan straffes for brudd på bioteknologiloven. Allerede i juni 2010 ble dette påpekt av en interdepartemental arbeidsgruppe som anbefalte at straffansvaret ble vurdert i forbindelse med evalueringen av bioteknologiloven. For å tydeliggjøre straffansvaret har vi derfor sendt ut dette høringsforslaget.

Forarbeidene til dagens lov indikerer at det ikke var lovgivers intensjon å straffe privatpersoner som benytter seg av tilbud som i Norge ikke er tillatt etter bioteknologiloven. Dette ønsker vi å tydeliggjøre i ny lovtekst. Bioteknologiloven regulerer bare det som skjer i Norge. Selv om surrogati ikke er tillatt i Norge, hindrer det ikke at enkelte drar til utlandet for å benytte seg av dette.

På sine hjemmesider har Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet lagt ut informasjon om risikoen ved å benytte surrogatmor i utlandet. Det kan f.eks. være utfordringer knyttet til å få foreldreskap etablert. Jeg mener det vil være urimelig om disse personene skulle straffefølges i tillegg. Personer som har benyttet seg av assistert befruktning, er ofte i en sårbar situasjon, med graviditet eller små barn.

Det samme kan også være situasjonen for personer som benytter seg av fosterdiagnostikk som ikke er tillatt i Norge.

Som nevnt er forslaget på høring. Dette er spørsmål med mange etiske dimensjoner og mange vanskelige avveininger. Jeg vil gå nøye gjennom hørings svarene før jeg legger fram et lovutkast for Stortinget i løpet av våren.

Øyvind Håbrekke (KrF) [11:32:14]: Statsråden sier at det er en presisering av lovverket. Jusprofessor Erling

Husabø slår i Vårt Land sist torsdag fast at det er noe langt mer enn det dette dreier seg om. Kristelig Folkeparti tar gjerne en diskusjon om innretningen av straffebestemmelsen i bioteknologiloven. Vi må ta inn over oss at vi snakker om et globalt marked av tjenester som bare fantasien setter grenser for. Da må diskusjonen om straffebestemmelse kanskje reflektere det.

Men paradokset her er at man sier at det er vanskelige avveininger. Det er ingenting i høringsnotatet som bærer preg av at dette er vanskelige avveininger. Det er ingen signaler om at man ikke ønsker at nordmenn skal benytte seg av de tilbudene. Derfor må jeg må gjenta spørsmålet til statsråden: Hvordan mener statsråden at disse endringene kan bidra til å forebygge utnyttelse av kvinner og krenkelser av barns rettigheter og menneskeverd? Hvilke signaler mener statsråden at høringsnotatet formidler rundt disse spørsmålene?

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:33:20]: Jeg har lyst til å sitere fra de forarbeidene som ble gjort da loven ble laget. Der ble det bl.a. sagt:

«Som det fremgår av Justis- og politidepartementets vurdering kan helsepersonells handlinger i Norge etter omstendighetene være straffbar medvirkning etter bioteknologiloven selv om handlingen det medvirkes til ikke er straffbar i det land der den utføres. Dette gjelder i utgangspunktet også for forskere.»

Her er helsepersonells ansvar veldig tydelig presisert. Jeg vil nødig opphøye meg selv til dommer over de valg enkeltpersoner i en stor global verden tar på dette området med den lovgivningen vi har i dag. Som representanten vet, skal vi til våren diskutere evaluering av bioteknologiloven. Der kan det komme forslag om endringer i loven, og da får vi en god grunn til å diskutere hva som er lov, og hva som er ikke lov i Norge, på dette området.

Men det har altså ikke vært vår vurdering at vi her skal gå inn med en presisering som gjør det straffbart for personer som gjør ting i utlandet som ikke er lov – etter loven – i Norge.

Representanten nevner surrogati, men det kan også gjelde f.eks. assistert befruktning, som skjer for 700 kvinner årlig i vårt naboland.

Øyvind Håbrekke (KrF) [11:34:34]: Jeg takker for svaret. Jeg forundres likevel over den totale mangelen på refleksjon over hva disse ulike problemstillingene innebærer, om hva slags marked vi i praksis snakker om.

Spørsmålet som jeg nå har stilt to ganger, er egentlig ganske enkelt: Ønsker regjeringen seg noen som helst slags signaler om hva man mener om at norske borgere reiser ut i verden og beveger seg ut i det markedet – som på den ene siden kan handle om en velorganisert industri, som vi ser i California, som tilbyr surrogattjenester, og på den andre siden kan være vill vest i utviklingsland for nærmest å få tjenester som bare fantasien setter grenser for? Det er ingen tvil om at grensene mellom surrogati og menneskehandel er ytterst uklare.

Har regjeringen noen som helst formening om det at norske borgere går ut i det markedet? Har man noen etiske

vurderinger som man ønsker å ta med seg når man vurderer straffebestemmelsene i bioteknologiloven?

Statsråd Jonas Gahr Støre [11:35:40]: Det kunne være fristende å stille spørsmålet tilbake: Hvorvidt skal man gjøre kvinner som får assistert befruktning i Danmark, det er mellom 700 og 1 000 av dem i året, straffansvarlig når de kommer tilbake til Norge? Det er den samme problemstillingen, det er forbudt etter norsk lov, og det gjøres i stor grad. Skal man da fengsle, arrestere og tiltale de kvinnene?

For meg er det klare forskjeller på det og surrogati, men ingen deler er lov etter norsk lov. Når vi har vedtatt norsk lov, sier vi noe om hva som gjelder i Norge. Det er altså et veldig sterkt normsignal. Når det er forbudt med surrogati i Norge, er det et veldig sterkt normsignal fra det norske samfunn.

Jeg mener at samfunnsdebatten også sender veldig tydelige signaler om all kompleksitet rundt surrogati – mange av de punktene som også representanten peker på. Men det er altså slik at lovgiver ved å lage denne loven, ikke har ment at straffansvaret skal gå på den enkelte personen, men skal gå på det som handler om medvirkning – i første rekke rettet mot helsepersonell. Dette får vi god anledning til å diskutere. Lovforslaget kommer etter hver til Stortinget. Det er på høring, og det er slik vi skaffer oss god informasjon og vurdering i det norske samfunn.

Spørsmål 5

Siri A. Meling (H) [11:37:05]: «Bedriften Covent AS i Bjerkreim i Rogaland har merket effekter av finanskrisen i Europa og har som følge av svikt i markedet, permittert ni medarbeidere. Disse har imidlertid fått avslag på dagpenger fra Nav med begrunnelsen at markedsmessige svingninger er å betrakte som ordinær forretningsrisiko. Bedriften har klaget på vedtaket, men klagen er avslått.

Mener statsråden at denne type håndtering av permitterte medarbeidere er hensiktsmessig for norsk næringsliv og norsk arbeidsliv?»

Statsråd Anniken Huitfeldt [11:37:45]: For å få dagpenger under permittering, stilles det vilkår om at permitteringen må skyldes mangel på arbeid eller andre forhold som arbeidsgiveren ikke kan forutse eller øve innflytelse på.

En rekke henvendelser fra enkeltpersoner, bedrifter og partnere i arbeidslivet den siste tiden kan tyde på at Arbeids- og velferdsetaten praktiserer regelverket for dagpenger under permittering mer restriktivt enn tidligere. For kort tid siden mottok jeg en foreløpig redegjørelse om praksisen fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Denne rapporten blir nå fulgt opp med flere tiltak.

For det første: Etaten gjennomgår alle klagesaker om dagpenger under permittering fra 1. januar 2012. Konstatertes feil i vedtaket som har ført til at søknader urettmessig ble avslått, kan det gi grunnlag for omgjøring av saken.

For det andre: Det er også satt i gang et arbeid med å utarbeide nye retningslinjer for etatens behandling av saker om dagpenger og permittering. I dette arbeidet deltar både LO og NHO sammen med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

For det tredje: For å ivareta de sakene som kommer til behandling før revidert rundskriv foreligger, har arbeids- og velferdsdirektøren dessuten gitt etaten foreløpige retningslinjer for behandling.

Gjennomgangen etaten nå er i gang med, skal munne ut i en ny rapport til Arbeidsdepartementet.

Jeg er opptatt av å sikre forutsigbarhet for både arbeidstakere og arbeidsgivere i saker om permittering og dagpenger basert på en korrekt praksis innenfor de rammer folketryktdloven trekker opp. Jeg har tillit til at tiltakene jeg nå har igangsatt, vil bidra til dette.

Siri A. Meling (H) [11:39:35]: Takk for svaret. Jeg synes det er positivt at statsråden har grepet fatt i disse problemstillingene. Tilgang på kompetanse og arbeidskraft er for mange bedrifter en stor flaskehals og en stor utfordring, ikke minst i Rogaland når det gjelder press på arbeidsmarkedet der. Den bedriften som nå er omtalt, har ikke hatt permitteringer på 15–20 år, og det er klart at for denne bedriften er det viktig nettopp å beholde kompetanse. Jeg håper at statsråden kan se at den praktiseringen som har vært, og som vi nå forhåpentligvis får en endring på, kan føre til at bedrifter i større grad må benytte seg av midlertidig ansatte i stedet for fast ansatte. Jeg håper at statsråden også ser at det i tilfelle ville være en uheldig utvikling for norsk arbeidsliv.

Statsråd Anniken Huitfeldt [11:40:30]: Nå er det slik at nettopp denne bedriften i Bjerkreim og en del andre er utgangspunktet for denne gjennomgangen fordi det tidligere kanskje kan ha vært en for liberal praksis med hensyn til det regelverket som har vært, men at den praksisen har vært i overensstemmelse med det som har vært de politiske føringene. Hvis det er slik at det har vært vanskeligere å få dagpenger, så har ikke det vært noen endring som vi har ønsket å foreta, og derfor er det nødvendig at vi ser på om regelverket eventuelt må endres.

Siri A. Meling (H) [11:41:06]: Det jeg leser av statsrådens svar er at man tar en gjennomgang av de klagesakene fra 1. januar 2012 som er blitt avvist, og at disse da kan omgjøres. Betyr det også at de som har blitt nektet dagpenger, i ettertid kan få disse utbetalt? Det er klart at for de som må være uten inntekt i 12 uker – ofte vil dette dreie seg om unge mennesker i en etableringsfase, som gjerne må avslutte og avbryte boligsparing for ungdom og andre ting som har ganske store konsekvenser for den enkelte – vil det bety mye om disse kan ha en forventning om at de hvis vedtakene omgjøres, vil kunne få etterbetalt de dagpengene som gjelder for den perioden de har vært permittert.

Statsråd Anniken Huitfeldt [11:41:55]: Svaret på det er ja. Dersom vedtak omgjøres, vil pengene bli etterbetalt.

Spørsmål 6

Ingjerd Schou (H) [11:42:16]: «Regjeringen har lovet tidenes jernbaneløft. Samtidig ser vi at fagarbeidere i Baneservice må sies opp på grunn av kutt i vedlikeholdsmidlene, og private aktører melder at de må avvikle om det ikke snart blir flere oppdrag å konkurrere om. For eksempel sies det i VG 12. november 2012 at det i hele 2013 ikke skal drives pukkrensing. Mangel på vedlikehold er dårlig drift. Flere forsinkelser kan bli resultatet.

Hvorfor har Jernbaneverket kuttet så betydelig i midler til vedlikehold for 2012 og 2013, og er dette noe statsråden aksepterer?»

Statsråd Marit Arnstad [11:42:57]: Regjeringens forslag til bevilgning til jernbanen for 2013 tilsvarer en økning på ca. 1,4 mrd. kr eller 14,3 pst. i forhold til saldert budsjett for 2012. Bevilgningsøkningen er satt av til å finansiere en rasjonell videreføring av igangsatte investeringsprosjekter og videre planlegging av Follobanen samt drift og vedlikehold.

Det er riktig at foreslått bevilgning til vedlikehold for 2013 er noe lavere enn tilsvarende bevilgning for 2012, som var et historisk høyt nivå. For hele planperioden for 2010–2013 er imidlertid bevilgningene totalt til drift og vedlikehold ca. 2 mrd. kr høyere enn planrammen til drift og vedlikehold for første planperiode i NTP 2010–2019, eller – sagt med andre ord – en samlet oppfølging på 110 pst. i forhold til vedtatt planramme.

Til drift og vedlikehold er det foreslått litt i overkant av 5 mrd. kr i 2013. Det er om lag det samme nivået som saldert budsjett for 2012. Bevilgningen fordeler seg med litt over 3 mrd. kr til drift og litt over 2 mrd. kr til vedlikehold. Det innebærer en reduksjon på 14,5 pst. til vedlikehold i 2013 sammenlignet med saldert budsjett for 2012. Reduksjonen skyldes at det i 2013 vil være behov for en betydelig styrking av Jernbaneverkets driftsbudsjett. Det er behov for å øke aktivitetsnivået på flere områder, særlig trafikkstyring, vinterberedskap, kompetanseutvikling, rekruttering innenfor jernbanefagene, publikumsinformasjon og planlegging.

Innenfor den foreslåtte bevilgningen til vedlikehold, som fremdeles er forsvarlig høy, dvs. om lag 2 mrd. kr, har Jernbaneverket på faglig grunnlag prioritert tiltak som etter etatens vurdering gir best effekt på kort sikt for å ha en infrastruktur hvor togene kan gå sikkert, og hvor de kan gå i henhold til ruteplan. Samferdselsdepartementet ser ingen grunn til å overprøve etatens vurdering av hvordan midlene best kan disponeres.

Ingjerd Schou (H) [11:45:04]: Takk for svaret til statsråden. Av svaret høres det ut som om jeg burde være såre fornøyd. Det jeg imidlertid hører, er at regjeringen legger penger på investering, men altså lar skinnene forfalle – vil bygge nytt, men lar skinnene forfalle. Stortinget har årlig økt overføringene til Jernbaneverket for drift og vedlikehold, men mye tyder på at pengene i 2012 og 2013 forsvinner til andre ting. Det overføres om lag 2 mrd. kr til vedlikehold fra statsbudsjettet, det sier også statsråden,

hvert år i 2012 og 2013, men anskaffelseskalendarer til Jernbaneverket anslår anskaffelser i første halvår i år på 130 mill. kr totalt. Så når regjeringen da lover tidenes jernbaneløft og samtidig nedprioriterer vedlikeholdet på jernbanen, tror jeg det må ryddes opp. Varslene om oppsigelser og frafall av aktører fordi det er tørke i markedet, krever sin forklaring.

Statsråd Marit Arnstad [11:46:06]: Som jeg har nevnt, har nivået på drift og vedlikehold på jernbanen vært historisk høyt de siste årene – på samme nivå i 2013 som i 2012, men i 2013 har man altså foretatt en prioritering der man prioriterer driftssiden i større grad enn vedlikeholdssiden. Prioriteringen av driftssiden har bl.a. å gjøre med at man skal ha god trafikkstyring, og man skal ha god vinterberedskap. Man skal også sørge for at jernbanefagene blir opprettholdt, og at det er en god informasjon, ikke minst til den nye grunnrutemodellen som nå snart trer i kraft, og at det er tilstrekkelig med midler til planlegging. Det betyr at det er gjort et valg med hensyn til prioritering av drift i forhold til prioritering av vedlikehold. Det er etter Jernbaneverkets mening en riktig prioritering, og det kommer ikke Samferdselsdepartementet til å overprøve i noe henseende.

Ingjerd Schou (H) [11:46:59]: Takk for svaret. Jeg hører fortsatt at regjeringen lover gull og grønne skoger, men at Jernbaneverket svikter i leveringen. Det blir dyrt å nedprioritere vedlikeholdet, som f.eks. pukkreising. Da skyver regjeringen en kjempehøy regning foran seg, og regulariteten, presisheten og driften av jernbanen kan lide som følge av dette.

Jernbaneverket kan ikke overholde eksisterende kontrakter på vedlikeholdsarbeid – det er nå tilbakemeldingen i pressen. Jernbaneverket har for Skillingsmyr-kontrakten bedt om de siste 50 millioner kr. Kontrakten vil bli betalt ut i 2014, og man kan ikke betale p.t. Baneservice sier opp 30 til 50 fagarbeidere, og i 2013 er det ikke avsatt midler til pukkreising, noe som bør gjøres hvert år. Banepartner sier altså at de har ingen kontrakter å konkurrere om på hele Sørlandsbanen. Tørke i markedet, nedprioritering av vedlikehold, og vi er på etterskudd med vedlikeholdet fra før.

Statsråd Marit Arnstad [11:48:05]: Bevilgningene som denne regjeringen har gjort til drift og vedlikehold til Jernbaneverket, har vært historisk høye og høyere enn noen regjering før oss. Innenfor de foreslåtte bevilgningene til vedlikehold, som altså er over 2 mrd. kr, har Jernbaneverket på faglig grunnlag prioritert de tiltakene som etter etatens vurdering gir best effekt, både når det gjelder sikkerhet, og når det gjelder at togene skal gå i henhold til ruteplanen. Jeg må overlate til Jernbaneverket som faginstans å vurdere hva som er riktig bruk og disponering av tilgjengelige midler. Det gjelder også konsekvenser og kapasitet, f.eks. med hensyn til ballastrensing, som er et av de områdene der de har kontrakt med Baneservice. I Samferdselsdepartementet kunne vi selvsagt overprøvd den prioriteringen, men jeg mener det blir feil å be Jernbaneverket

å omprioritere eller nedprioritere drift eller andre vedlikeholdsoppgaver for å tildele kontrakter til et selskap som Samferdselsdepartementet selv eier. Baneservice er for øvrig et selskap som også over lengre tid har hatt lav lønnsomhet, og der markedspotensialet og oppdragsvolumet har blitt lavere enn forventet.

Spørsmål 7

Per Roar Bredvold (FrP) [11:49:29]: Jeg ønsker å stille landbruks- og matministeren følgende spørsmål:

«Økonomien innenfor skogbruksnæringen er forholdsvis dårlig for tiden. Det skyldes både høye kostnader og lave priser.

Hva vil statsråden bidra med for å øke konkurransevnen overfor våre naboland og dermed bidra til en bedre økonomi for næringen?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:49:54]: Norge har betydelige skogressurser som er fornybare. Skogbruk er en viktig distriktsnæring med stor økonomisk betydning nasjonalt, regionalt og ikke minst lokalt i Hedmark. Til sammen er 25 000 personer sysselsatt i skog- og trenæringen, og i 2010 hadde skogindustrien i Norge en omsetning på 44 mrd. kr, tilsvarende 5,8 pst. av omsetningen i norsk industri.

Skognæringen opererer i et fritt marked og er konkurranseutsatt både i hjemmemarkedet og i sine eksportmarkeder. Den økonomiske situasjonen i Europa er en viktig årsak til at næringen nå har store markedsutfordringer. Det beste vi kan gjøre for denne sektoren framover, er å sikre forutsigbare rammebetingelser og videreføre den økonomiske politikken denne regjeringen fører. Skogsektoren er dessuten en av de virkelig store transportbrukerne i dette landet. Den rød-grønne regjeringens satsing på utbygging av vei og jernbane er derfor av stor betydning for konkurransevnen for skogsektoren. Ifølge Norges Skogeierforbund har bare forbedringen på Åsta bru i Hedmark en verdi på over 2 mill. kr årlig i reduserte kostnader.

I tillegg til dette har den rød-grønne regjeringen gjennomført en rekke tiltak i skogpolitikken som bidrar til at skognæringen kan øke konkurransevnen i en utfordrende markedssituasjon:

- Skogfundsordningen ble vesentlig forbedret i 2007 ved økt skattefri andel og ved at anvendelsesområdet ble utvidet.
- Det ble iverksatt en tiltakspakke i revidert nasjonalbudsjett i 2009 på 70 mill. kr til bioenergi, etablering av energiflisordning og økt ramme til trebasert innovasjonsprogram. Dette bidro til å dempe negative virkninger av finansuroen på sysselsetting og verdiskaping.
- Tilskuddsrammen til skogbruk og bioenergi er økt fra ca. 203 mill. kr i 2005 til ca. 340 mill. kr i budsjettet for 2013 – en økning på om lag 137 mill. kr.
- Trebasert innovasjonsprogram er videreført med full styrke og bidrar til økt trebruk og innovative produktions- og anvendelsesmåter basert på trevirke.

- Det ble gjennomført en tiltakspakke i revidert nasjonalbudsjett i 2012 rettet mot tiltak for en hardt rammet treforedlingsindustri, totalt 100 mill. kr, hvorav 50 mill. kr til FoU, innovasjons- og omstillingstiltak over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, samt 50 mill. kr til økt tilgjengelighet til skogressursene gjennom styrking av investeringer til kaier, tømmerterminaler, skogsbilveier og drift med taubane over Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Jeg legger vekt på en videre oppfølging av Meld. St. 9 for 2011–2012, Landbruks- og matpolitikken, Velkommen til bords, der regjeringen legger til rette for å styrke en rekke skog-, trebruks- og bioenergiltak, samt miljøinnsatsen. Sammen med en fornuftig økonomisk politikk og en stor satsing på transport legger regjeringen til rette for et godt grunnlag for at skognæringen kan møte de markedsutfordringene vi står overfor.

Et tegn på at mange ønsker å satse innenfor skog om dagen, er den store interessen for kjøp av Statskogs eiendommer, som nå legges ut for et historisk stort salg.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:52:59]: Jeg takker statsråden for svaret. I avisen Nationen, som jeg går ut fra at statsråden leser, står det den 13. november:

«Importen av trevarer har økt med en halv milliard kroner hittil i år. – Forbruket vokser, men norske produsenter taper markedsandeler, advarer NHO.»

Hvis man ser på tallene, viser det seg at importen av finer, laminat og bearbejdede treprodukter øker – trevarer øker, og trelast øker. Det som ikke øker, er papir og papp, men det er ganske naturlig når man har mindre behov for det, f.eks. innenfor aviser. Er ikke dette tall som bekymrer statsråden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:53:50]: Skog- og treforedlingsindustri er veldig konkurranseutsatte næringer. Så er jeg veldig opptatt av at vi hele tiden skal klare å jobbe med tiltak som sikrer konkurransevnen i den store og betydningsfulle verdikjeden som vi har innenfor den industrien i Norge. Mitt utgangspunkt er at det er to hovedtiltak som er det aller viktigste for skognæringen. Det ene er samferdsel og transportkostnadene, at vi må ha en offensiv politikk for å redusere transportkostnadene innenfor næringen, bl.a. med utbedring av Åsta bru, som vi gjør nå, som får ned kostnadene i næringen. Det andre er skatte- og avgiftspolitikken, og at man har forutsigbarhet i skattepolitikken. Det var noe av den store utfordringen i perioden 2001–2005, bl.a. at man endret ordningen med gjennomsnittsligning flere ganger i løpet av kort tid, noe som skapte veldig uforutsigbarhet for næringen. I tillegg kommer de ulike tilskuddene. Men det aller viktigste er transportpolitikken og skattepolitikken – den økonomiske politikken.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:54:50]: Jeg takker statsråden for de kommentarene. De landene vi konkurrerer med og importerer fra, er ikke bare lavkostland. Det er resten av Norden, det er Tyskland, men det er også lavprisland som Baltikum f.eks., så det er begge deler.

Til det statsråden svarte: Jeg er helt enig i det med samferdsel. Det spørsmålet hadde jeg oppe forrige onsdag, dette med skognæringen og samferdsel. Skognæringen trenger et godt samferdselsnett, det er ikke tvil om det. Det andre som jeg også er enig med statsråden i – og statsråden er enig med meg, for å si det sånn – gjelder skatte- og avgiftspolitikken. Vi har sett den siste tiden at det er en del sagbruk f.eks. som får veldig høy formuesskatt og eiendomsskatt på grunn av de maskinene som står inne i et bygg. En annen ting er arveavgiften f.eks., med tanke på å få neste generasjon til å overta. Så vi har mye å gripe fatt i, og samferdsel og skatte- og avgiftspolitikken er en del av dette. Samtidig som det bygges og pusses opp mye i Norge, kjøper vi altså fortsatt mye fra utlandet av disse produktene.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:55:59]: Vi ser ulike utfordringer for skogbruket i ulike deler av landet. Hjemfylket til representanten Bredvold og undertegnede har den fordel at det ligger nær svensk treforedlingsindustri. Det gjør at når en del av den norske treforedlingsindustrien har hatt utfordringer, har det vært avsetning for ganske mye massevirke på svensk side. Det illustrerer hvor konkurranseutsatt også norsk treforedling og norsk skogbruk er, for får vi ikke avsetning for hele stokken, er det heller ikke lønnsomt med sagtømmeret.

Så vil jeg bare ta et forhold til slutt som vi ikke har vært så mye inne på, og det går på den generelle økonomiske politikken, for skogbruket påvirkes veldig av valutakursendringer. Det har vært en målsetting for Senterpartiet å klare å holde igjen litt på pengebruken over offentlige budsjetter og ikke bruke hele handlingsrommet innenfor handlingsregelen. Vi mener at presstendensene i norsk økonomi er store nok. Der har vi en annen tilnærming enn Fremskrittspartiet, som ønsker å bruke mer oljepenger. Vi har vært redd for at det ville bidra til enda høyere valutakurs.

Spørsmål 8

Arve Kambe (H) [11:57:04]: «De ulike filmfestivalene i Norge finansieres hovedsakelig via avgifter på salg av dvd/blu-ray. Utviklingen viser en vedvarende nedgang i dette salget og skaper derfor utfordringer for de ulike filmfestivalene. Jeg er kjent med at Kulturdepartementet jobber med alternativ finansiering i fremtiden. For filmfestivalene er finansieringsproblemet derimot akutt, og regjeringen gjør ingen endringer i statsbudsjettet for 2013.

Hvordan vil statsråden bidra til en løsning for festivalene allerede i 2013 og forutsigbarhet i fremtiden?»

Statsråd Hadia Tajik [11:57:59]: Film & Kino har ansvaret for finansieringa av tilskota til dei ulike filmfestivalane. Midlane vert fordelte av eit uavhengig, breitt samansett festivalstøtteutval med Film & Kino som sekretariat.

Denne ordninga kom på plass etter St.meld. nr. 22 for 2006–2007, Veiviseren, som òg er kjent som filmmeldinga. Det vart i den same meldinga bestemt at ordninga skul-

le verte finansiert av avgifta til Norsk kino- og filmfond. Det var òg noko Stortinget slutta seg til.

Frå og med 2008 har alle festivalar som tidlegare fekk midlar frå forskjellige offentlege instansar, fått si støtte frå Festivalutvalet. Omlegginga gjorde det dermed enklare for filmfestivalane å søkje støtte, og at festivalstøtteutvalet var uavhengig, gav ordninga legitimitet.

Det er riktig som representanten Kambe påpeiker, at avgiftsinntektene til Norsk kino- og filmfond minkar. Fondsinntektene kjem frå avgifta på omsetning av videogram. Sidan dvd-salet har gått betydeleg ned dei siste åra og har vorte erstatta av elektronisk omsetning, har inntektene til fondet gått ned. Dette har medført at Film & Kino har måtta fordele kuttet i inntekter på alle postane sine, inkludert filmfestivalane. Festivalane har likevel sidan filmmeldinga hatt ein betydeleg auke i støtta. Det betyr at sjølv om det samla nivået har gått noko ned dei siste åra, er det viktig å understreke at støttenivået likevel er om lag dobbelt så høgt som i 2007.

Kulturdepartementet greier no ut om det er mogleg å innføre ei avgift på elektronisk omsetning av videogram. Dette vil få fondsinntektene til Norsk kino- og filmfond opp igjen og bidra til meir føreseielegheit for filmfestivalane og andre som tek imot støtte via fondet i framtida.

Når det gjeld situasjonen for filmfestivalane i 2013 spesielt, har Kulturdepartementet i budsjettframlegget for 2013 teke Kortfilmfestivalen i Grimstad og New Nordic Films i Haugesund delvis inn igjen på statsbudsjettet. Det medfører at det vert igjen meir til fordeling i Norsk kino- og filmfonds pott for 2013, og det er noko som kjem dei andre filmfestivalane til gode.

Arve Kambe (H) [12:00:24]: Takk for svaret. Jeg er fornøyd med det regjeringen har gjort, som jeg regner med at Stortinget slutter seg til, når det gjelder de to filmfestivalene som statsråden nevner. Men det er et problem når landets sju store profesjonelle filmfestivaler lager et felles brev til hele kulturkomiteen og sier at for 2013 – til tross for at man får mer enn i 2007, har kostnadene økt siden 2007 – er ingenting gjort. For dette er ikke noe nytt. Varslet om nedgangen i dvd-salget er ikke noe som departementet fikk vite om rett før jul i år eller rett før sommeren. Dette har man visst om lenge, og man har altså ikke klart å komme opp med en alternativ løsning som egentlig kunne vært iverksatt f.eks. fra revidert budsjett 2012, som faktisk hadde fått virkning for fullt fra 2013.

Det som da er mitt første oppfølgingsspørsmål, er: Har statsråden vurdert å legge støtteordningene under enten Kulturrådet eller Kulturdepartementets egne støtteordninger?

Statsråd Hadia Tajik [12:01:30]: Litt av resonnetet bak å gjere det på denne måten, altså at ein har eit festivalstøtteutval, er at ein meiner at den ordninga ein hadde før, der både NFI og Kulturdepartementet òg var instansar ein måtte vende seg til for å få støtte, var uhensiktsmessig.

Eg opplever at ordninga med Festivalstøtteutvalet har brei oppslutning, men at diskusjonen knyter seg til inntektene deira og moglegheitene dei har til fordeling.

Eg anerkjenner poenget til representanten Kambe, at utgiftssida for festivalane ser annleis ut no enn den gjorde i 2007, men ein auke som tilsvare ei dobling sidan 2007, er ein ganske vesentleg auke på den sida. Så meiner eg òg at det arbeidet som vart gjort med å utgreie moglegheitane for å innføre ei avgift på elektronisk omsetjing av videogram, vil ha betydning for totalsummen som Festivalstøtteutvalet vil kunne fordele. Det vil me leggje fram for sommaren.

Arve Kambe (H) [12:02:36]: Det gleder meg å høre at statsråden sier at den endringen kan komme i stand fra i praksis revidert statsbudsjett i 2013, som det nå varsles om. Det forventer vi å se.

Statsråden tok også opp at det at Kortfilmfestivalen i Grimstad og New Nordic Films i Haugesund er kjørt inn på neste års statsbudsjett, bidrar til at det blir mer midler til de andre. Et annet forslag som flere ganger har vært oppe, er at Den norske filmfestivalen i Haugesund får en egen knutepunktfunksjon. Det har departementet hittil sagt nei til, men inntrykket er vel at det nei-et har vært mer på embetsnivå enn på politisk nivå. Mitt spørsmål til den nye kulturministeren, som ikke var på kulturministertreffet på filmfestivalen i Haugesund i august, hvor de aller fleste tidligere norske kulturministre og Liv Ullmann ba om at nå må dette faktisk skje, er: Vil kulturministeren f.eks. komme på besøk til filmfestivalen i Haugesund og lansere at nå er det på tide med knutepunktfunksjon også der?

Statsråd Hadia Tajik [12:03:41]: Eg gleder meg til å besøkje filmfestivalen i Haugesund, men eg kan varsle allereie no at eg har ingen planar om å fordele ytterlegare knutepunktstatus til andre filmfestivalar enn det som er tilfellet i dag, som jo er Kortfilmfestivalen i Grimstad.

Så vil eg berre understreke i samband med den ordvekslinga me hadde i stad om proposisjonen som eg ser for meg at me legg fram før sommaren knytt til avgift på elektronisk omsetjing av videogram: Det er ein proposisjon som eg tenkjer skal leggjast fram før sommaren, eg tek ikkje stilling til om dette skal leggjast inn i revidert.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:04:19]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Det ser ikke ut til at noen ber om ordet før møtet heves. – Møtet er hevet.